

שולחן עגול בנושא: בכירות לקראת בחירות

7 בפברואר 2006

ט' בשבט תשס"ו

מנחה: גב' כרמית גיא

משתתפים (לפי סדר א'-ב'):

ח"כ קולט אביטל

ד"ר רחל אדטו

ח"כ זהבה גלאון

ד"ר אריק כרמון

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

גב' יוליה שמאלוב ברקוביץ

גב' מיכל שקד

גב' רונית תירוש

פרופ' ח"כ יולי תמיר

כרמית גיא: אני רוצה לברך אתכם שבאתם למכון ולספר לכם שהערב הזה הוא ראשון משלושה מפגשים שאנחנו נקיים כאן. בשבוע הבא ביום רביעי אנחנו נקיים כאן מפגש עם כל מיני אנשים שרואים את עצמם מועמדים לשר חינוך או שרת חינוך, חלק מהם נמצאים כאן הערב, ונשאל כמה שאלות בענייני חינוך. ושבוע אחר כך ביום רביעי עשרים ושניים לחודש נקיים כאן מפגש עם אנשים שרואים את עצמם מועמדים לשר אוצר בענייני משק וכלכלה.

הרעיון למפגשים האלה נולד מתוך תחושה שלמרות שמערכת הבחירות אומרים לנו שהיא היסטורית ודרמטית, את זה אומרים כל פעם, לפני כל מערכת בחירות אומרים שהיא היסטורית ודרמטית, בסופו של דבר אנחנו לא ממש יודעים על מה מערכת הבחירות הזאת. ככל שהיא מתקדמת אנחנו יודעים פחות על מה היא. זאת אומרת בהתחלה זה היה על סידור העבודה של האנשים בתוך הרשימות. עכשיו יש כבר רשימות, ואנחנו עדיין לא יודעים על מה מערכת הבחירות הזאת. ברגע שמחליטים על מערכת בחירות מייד משתלטים הקמפיין והם אומרים לכולם מה מותר להגיד ובעיקר מה אסור להגיד. ואז נעלמת כל אפשרות לדבר ברצינות ולשמוע גם דברים אמיתיים ורציניים ולא סתם סיסמאות וקלישאות. ואנחנו בתור המכון הישראלי לדמוקרטיה חשבנו שזה התפקיד שלנו, זאת התרומה הצנועה שאנחנו יכולים להרים בזה שאנחנו ננסה לשאול את השאלות לוגם להתעקש לקבל תשובות ולנהל איזה שהוא שיח. נראה, אולי זה יצליח, אולי לא.

נשים, לא רק נשים אבל מועמדים מצטרפים לפוליטיקה, טובלים את הרגליים בפוליטיקה ואומרים אני לא פוליטיקאי, וזה בעצם הכוח שלי, זאת נקודת הזכות שלי, אני לא מבינה בזה או אני לא מבין בזה, מה פתאום אתם מעזים לשאול אותי שאלות על עניינים שעל סדר היום. מה דעתי על הסכסוך הישראלי-פלשתיני. זאת חוצפה מצדכם שאתם בכלל שואלים אותי את השאלות האלה. אני לא פוליטיקאי אבל אני רץ לכנסת. ומאחר שאני לא יודעת איך עושים דמוקרטיה בלי פוליטיקה, אני חושבת שזה מן חידוש מאוד מאוד מעניין, אז אני מוצאת את עצמי עכשיו, בזמן האחרון, על תקן של אזרחית מודאגת. הייתי מאוד רוצה לשמוע את התגובות שלכם כי יש פה גם פוליטיקאיות עם ותק וגם פוליטיקאיות חדשות, ומאוד הייתי רוצה לשמוע את התגובות שלכם. האם גם את אזרחית מוטרדת, יולי תמיר?

יולי תמיר: אני תמיד מוטרדת. לא, אם אפשר אבל להגיד איזו אבחנה סוציולוגית על הקבוצה פה, שהיא לא בהכרח מייצגת, אבל נדמה לי שזהבה לא תכעס עלי, אבל חוץ מזהבה כולנו הפוליטיקה זה קריירה שנייה עבורנו. זאת אומרת ארבעתנו באות לפוליטיקה אחרי קריירה מסוימת שדווקא הצליחה, וההחלטה לעזוב אותה היתה מתוך תחושה שמיצינו את כוח ההשפעה שלנו בתוך המקום שהיינו בו ואנחנו רוצות ללכת למקום שאפשר להשפיע בו עוד יותר. ושאלה מעניינת אם אכן התקווה הזאת באמת מתגשמת, אבל הייתי רוצה להציע את זה כזן שלישי של פוליטיקאים, של כאלה שבאים

ממקום אחד אבל לוקחים על עצמם את כל התיוג, ואולי גם את חלק מהכעס שיש כנגד פוליטיקאים. אני פוליטיקאית אבל יש לי גם מקצוע. לא רק שאני לא מוכרחה, אני חושבת שהדרך שבה התחנכתי לחשוב, לפחות אני יודעת שזה נכון לגבי קולט, שמאוד בולט הרקע שהיא באה ממנו במשרד החוץ ואיך שהיא חושבת כשאני שומעת אותה מדברת, אני מניחה שזה נכון לגבי אנשים אחרים, אני פוליטיקאית אבל החינוך שלי, דרך החשיבה שלי, עולם העקרונות שלי לא התעצב בפוליטיקה, הוא התעצב במקום אחר. וזה נכון גם מה שאמרת, יש לי לאן ללכת אם אני אחליט באיזה שהוא רגע שזה דבר שאני לא רוצה להמשיך לעסוק בו.

כרמית גיא: אבל בכל זאת, לגבי התחושה הזאת שבאמת פוליטיקה הופכת להיות מלה גסה, אני לא פוליטיקאית, אני אמנם בפוליטיקה אבל אני לא פוליטיקאית.

יולי תמיר: לא, אני פוליטיקאית. לקח לי כמה זמן להגיד את זה, תרגלתי את זה כשהייתי במקלחת, עמדתי מול הראי, אמרתי כמה פעמים עד שהתרגלתי, אבל אני חושבת שזה נכון, זאת אומרת,

כרמית גיא: את לא מודאגת מהאווירה שיש עכשיו סביב פוליטיקה?

יולי תמיר: אני מודאגת מאוד מהאווירה שיש סביב פוליטיקה. נדמה לי שבאחד הפאנלים הקודמים ישבתי כאן על תקן דווקא פרופסור ואמרתי לחבריי הפרופסורים שאם הם ימשיכו להשפיל, לבזות ולדחוק לפינה את הפוליטיקאים אז לא תהיה להם פוליטיקה יותר טובה, תהיה להם פה פחות או יותר סוג של שחיקה פוליטית, שלא מייצרת דמוקרטיה אלא מייצרת סוג של אנרכיה, שהיא לא מאוד רחוקה מהמקום שאנחנו נמצאים בה היום. יסלחו לי חברותיי מקדימה, אבל קדימה מייצגת בעיניי אנטי-פוליטיקה. והתוצאה שלה תהיה להערכתי רעה במובן של החינוך הדמוקרטי. שיש מפלגה שלא בוחרת את מועמדיה, שאין לה אתוס דמוקרטי, היא מייצרת משהו שהוא רע כבסיס לתהליך דמוקרטי. אני לא יודעת את מי האנשים, זו שאלה שאני אולי מפנה לחברותיי בקדימה, את מי הם מייצגים. מי הקהל שהם אמורים לתת לו דין וחשבון כשהם לא נבחרות.

כרמית גיא: את יודעת מה, לא נעשה סיבוב כזה לפי הסדר אלא אני אקפיץ את השאלה, ואני רוצה באמת לפנות אליך רונית תירוש, עד לא מזמן מנכ"ל משרד החינוך, נדמה לי שאת היית בין אלה שכשהצטרפו לפוליטיקה אמרו אני אין לי השקפת עולם פוליטית, אני לא באה מהשקפת עולם פוליטית, אני באה כדי לעשות. אבל אני שואלת איך אפשר להיות פוליטיקאית בלי השקפת עולם.

רונית תירוש: אני בהחלט אדם גמיש, אני רואה בזה גמישות, או יותר נכון בשלות שנובעת מאיזו שהיא בגרות, אני לא צמודה לדרך שהכתיבו לי, אני בוחרת בכל עת כזו את המפלגה לגופה ואת המפלגות ויכולה בהחלט לשנות את דרכי. אז אני יכולה פעם

להצביע אולי משהו שייראה ימין. אגב אם תשאלו אז רוב שנותיי הייתי בהחלט עם דעות ימניות. אז לכן אני אומרת, השקפת עולם בוודאי שיש.

אני רוצה כעת ברשותך להשיב לחברת הכנסת יולי תמיר. תראו, קדימה היא מפלגה חדשה. אי אפשר לעשות הוקוס פוקוס ובתוך חודשיים להעמיד מצב של מוסדות וקהל בוחרים ולצאת לפריימריז. זה לא יילך. לא קורה לנו הרבה מאוד פעמים שמפלגות חדשות לגמרי קמות, ולא הרבה, אבל את הזמן. וזו מפלגה שקמה באיחור יחסית, ובזמן שנתר היא עושה את מה שהיא יכולה. ואני מבטיחה לך שבגלגול הבא, דהיינו בקדנציה הבאה, בבחירות הבאות, יהיה מנגנון של מוסדות, לא כפי שאנחנו רואים היום עם מרכזי כוח שתלטינים, שאנחנו מאוד רוצים לברוח מזה, כמו שאני בטוחה שיולי תסכים אתי, אלא יהיו מוסדות, יהיו פריימריז ארציים, לא של מרכז כוח כזה ואחר.

והשאלה האחרונה ששאלת, את מי אנחנו מייצגים, את כל אותם אלה שבחרים בנו. וכרגע כפי שזה נראה יש רוב גדול בציבור שהוא אתנו ואותו אנחנו הולכים לייצג. ואני מקווה שאנחנו גם נוכיח את עצמנו כך שגם בבחירות הבאות אנחנו, כמפלגה חפצת חיים, נמשיך להתמודד הלאה.

כרמית גיא: פוליטיקה זה הרבה עבודה שחורה. את כבר יודעת את זה?

רונית תירוש: אני כבר מתחילה לחוש. אבל אנחנו נחסך מאתנו בדיוק אותם פריימריז אישיים שהיינו צריכים לרוץ על פני כדור הארץ בערך, אבל אנחנו לא חוסכים מעצמנו מאמץ כדי לשגרר ולייצג את המפלגה בכל הסקטורים, בכל פלחי האוכלוסיה ברחבי הארץ. ולכן אנחנו מסתובבים שם. יש אי נוחות רבה מלעמוד בכנסים ואני מרגישה מבוכה רבה. אני לא יודעת להגיד היום אם אני אעשה את זה או לא, אני רוצה מאוד להיות דייקנית בדבריי. אני מקווה שאני לא אזדקק לזה. אני חושבת שחשוב מאוד שכל אחד מאתנו, ובמפלגת קדימה יש הרבה מאוד חדשים, שכמו שתיארה יולי, גם את לך היתה הפעם הראשונה שסטית ממסלול מקצועי מאוד ברור, שמיצית אותו, ואמרת עכשיו אני הולכת למסלול אולי מקביל, ששם יש יכולת לתרום ולהשפיע. אנחנו נמצאים היום בנקודה הזאת. אני מאוד מקווה שהעשייה שלנו תוכיח שאנחנו שווים בחירות נוספות בהמשך.

כרמית גיא: ד"ר רחל אדטו, את מגיעה באמת, את סגנית מנהל בית החולים שערי צדק, אבל מה לך ולפוליטיקה, ואני שואלת את זה לא ברמה האישית הרכילותית אלא ברמה הציבורית הפוליטית?

ד"ר רחל אדטו: מדברים תמיד על מזג האויר, זה המשפט הקבוע, האנגלי, כולם מדברים על מזג האויר אבל אף אחד לא עושה שום דבר בקשר אליו. ופחות או יותר זה ההתייחסות לנושא הפוליטיקה, כולם מדברים, כמו שאת הגדרת כרמית, בתיעוב, בסלידה, בגועל נפש, אבל הרעיון היה, נתת רשימה של תיאורים בהקשר של הפוליטיקה. ונורא נוח לשבת בשיחות סלון ולדבר ולהגיד גועל נפש, איזה אנשים, איזה דברים, לא

חושבים, עושים דילים וכדומה, נורא נוח לשבת מהצד ולהגיד את הדברים האלה, ולהיות בצד ולהעביר את הביקורת. והנה היתה לי הזדמנות לשנות את זה. מבחינתי לפחות.

כרמית גיא: אבל את בעצם לא נכנסת בדלת הגדולה. את נכנסת בדלת אחורית משום שניתנה לך הזדמנות לעשות את זה בלי לעשות את זה.

ד"ר רחל אדטו: נכון, זה באמת היה המזל שלי, כי אני בהחלט לא רואה את עצמי עומדת, נניח כמו שהיה בבחירות, לא הייתי נכנסת בדרך אחרת. הייתי אולי רוצה להיות בפוליטיקה אבל לא הייתי נכנסת בדרך שהיתה עד נכון לעכשיו, מרכז הליכוד, הבלונים, לא היה מתאים לי. בהזדמנות שנקרתה לידיי, בהזמנה של ראש הממשלה שרון, באמת ראיתי את זה כהזדמנות להפסיק את השיחות סלון מבחינתי ולהפסיק לקטר ולקחת את הצעד ולהיכנס למים העמוקים האלה.

כרמית גיא: מה זה המים העמוקים האלה?

ד"ר רחל אדטו: המים העמוקים האלה זאת אולי מהות הפוליטיקה. נשאלתי קודם איך אני קופצת בכלל, אז אמרתי כמו שעומדים על סף של בריכה, את עושה צעד ועוד צעד ועוד צעד ובסוף את נכנסת למים. התחושה הזאת שאת עושה את הצעדים הראשונים ובסוף נכנסים לתוך המפתן, ולתוך הבניין ולתוך העשייה. ואני יודעת שמה שרואים מפה לא רואים משם.

כרמית גיא: פוליטיקה זה הרבה מאוד משא ומתן, זה הרבה אומנות הפשרה, זה הרבה מאוד פשרות גם בינך לבין עצמך מבחינת העקרונות שלך. ולהצביע נגד מה שאת חושבת כי המפלגה צריכה. זאת אומרת זה הרבה מאוד דברים לא נעימים. זה דברים שאת היום יכולה להרשות לעצמך לא לעשות אותם, עד גבול מסויים.

ד"ר רחל אדטו: התשובה היא, ואני אמרתי אותה, וזה לא פעם ראשונה שאני אומרת אותה, שפוליטיקה יש בכל מקום. פוליטיקה בבית, יש פוליטיקה במקומות העבודה, והציטוט הכי ידוע בעניין הזה זה הציטוט של קיסינג'ר, שהוא יצא מהרווארד והלך לפוליטיקה אז אמרו לו למה אתה הולך לפוליטיקה, אז הוא אומר אני הולך לנוח מהפוליטיקה. כלומר זה דבר שהוא קיים בכל מקום. וכמה שאנחנו אנשים יותר בוגרים אנחנו לומדים להתפשר ולדעת שאין שחור ואין לבן, אנחנו לומדים שיש את האמצע. ואני, בהצטרפות שלי לקדימה, לומדת שזה האמצע. אין ימין קיצוני, אין שמאל קיצוני, לא מציגים שום דבר בקיצוניות. והאני מאמין שלי מבחינתי, מבחינת קדימה, הוא שאנחנו בבין לבין הזה יכולים להגיע להישגים שאנחנו מעוניינים להגיע אליהם.

כרמית גיא: תודה. קולט אביטל, את באמת באת ממקום של דיפלומטיה, שזה מאוד קרוב לפוליטיקה אבל לא, כי יש לזה איזו שהיא מידה של מעוגנות שאין בפוליטיקה בהכרח.

קולט אביטל: טוב, תראי, נכון שאני באתי מתחום לגמרי אחר אבל כפי שיוזיל אמרה כל אחת מאתנו חשה שהיא הלכה כברת דרך, תוך אמונה שהיא יכולה, שאני יכולה לקדם

נושאים מסוימים, עד שמיצינו את עצמנו. ואני התלבטתי, התלבטתי קשה אם יהיה בי הכוח, אם אני אוכל להיכנס לעולם שבו אני לא שותפה לשלטון, ובסופו של דבר עשיתי את זה. אני רוצה להגיד לך למה עשיתי את זה. עשיתי את זה משום שאני באתי לא בלי אג'נדה, באתי כשידעתי בדיוק מה אני רוצה, זה התבשל בי הרבה מאוד זמן. באתי מתוך רצון לשנות דברים בתחומים מסוימים, בין אם מדובר בתהליך השלום, בין אם מדובר בנושאים חברתיים. באתי ממקום שבו לפעמים את מרגישה שאצבע שאת מרימה יכולה לשנות דברים.

כרמית גיא: כמה באמת?

קולט אביטל: לא פעם. את יודעת מה, כשהרמנו את האצבע לטובת ההתנתקות אני הרגשתי שאני כן שייכת לקבוצת אנשים שקבעה דברים. ולכן לפעמים זה קורה. לא תמיד את מרגישה שאת משפיעה באופן ישיר. לפעמים התהליכים ארוכים. תראי, אני אקח לדוגמה מה שעשתה זהבה, אני מעדיפה לא לדבר עלי. היא שמה על סדר היום את נושא סחר הנשים. זה נושא שהיום בכל זאת מתעסקים בו, היו בו שינויים. אם היא לא היתה עושה את זה אני לא יודעת אם זה היה נמצא על סדר היום הלאומי. אני עשיתי דברים אחרים, למשל זכויותיהם של אנשים שנספו בשואה. ושאת רכושם כמעט הלאימו פה במדינה. ואני בקטע הזה כן מרגישה שהשפעתי והבאתי לידי שינוי. אז באתי כדי לנסות לשנות מבפנים.

ולגבי כל אלה שבאים ואומרים אני בא לפוליטיקה אבל אני לא רוצה לעשות פוליטיקה, יש גם פוליטיקה נקייה. את יודעת מה, חלק מאתנו עושים פוליטיקה נקייה, תודה לאל. ואני לא יכולה לבוא ולהגיד לך שאני אשמה או שאני לכלכתי את ידיי בכל דבר, ואני אומרת את זה על חברותיי שנמצאות פה. אני באתי ו אני אמרתי, אני אנסה את דרכי, בשקט, בלי לצעוק, בלי להתלהם, בלי ללכלכך ידיים, ועשיתי את זה. עובדה שאפשר לעשות את זה ושפוליטיקה זה לא בהכרח מלוכלך או לא בהכרח שיטות לא נכונות. ואני יכולה להגיד את זה גם על הרבה מאוד חברים בכנסת. אלה שתיכנסנה ואני מקווה שנוכל לשתף פעולה איתם אנחנו כנשים יש הרבה מאוד תחומים שבהם ימין או שמאל משתפות פעולה.

כרמית גיא: אגב לפי הסקרים יהיו יותר נשים בכנסת הבאה?

רונית תירוש: אותו דבר.

כרמית גיא: בליכוד יהיו פחות ובקדימה יהיו יותר, ושינוי נעלמה. זהבה, בואי תנסי לנפץ קצת את האידיליה הדביקה שהשתררה פה סביב לשולחן.

זהבה גלאון: השארת את זה לי. אני פוליטיקאית, זו הקדנציה השנייה שלי כפוליטיקאית, כחברת כנסת. אני נאבקתי במשך הרבה מאוד שנים, הייתי אומרת אולי קרוב לעשור במסגרות שלי, במסגרת שלי, במפלגה שלי כדי להיבחר לרשימה בכנסת, כדי להציב את עצמי במקום ריאלי, מתוך איזו שהיא תפיסה, מתוך איזו שהיא השקפה שמה שעשיתי במסגרות החוץ פרלמנטריות זה מיצה את עצמו ואני רוצה לתת ביטוי

לתפיסת העולם הכוללת שלי, קוראים לזה היום אג'נדה, אני לא בטוחה שאני מתה על זה, אבל מהמקום שאני באה,

כרמית גיא: אבל את באה באמת מתוך השקפת עולם ומתוך רצון לקדם השקפת עולם, שזה די שונה מלמשל ד"ר אדטו שבאה מתוך אי השקפת עולם, או השקפת עולם שאנחנו לא יודעים עליה עדיין.

ד"ר רחל אדטו: למה, תשאלי.

כרמית גיא: אנחנו נגיע לזה, בסדר.

זהבה גלאון: אז אני אנסה לחדד. יש לי השקפת עולם די ברורה, אני ממוקמת בשמאל, אני מגדירה את עצמי כאשת שמאל, עם סולם ערכים מקיף בשורה של נושאים, בשורה של תחומים. ורציתי לתת ביטוי לכל הנושאים האלה שאני מאמינה בהם והרצון לקדם אותם במסגרת פרלמנטרית. וכשהגעתי לכנסת די מהר התחוויר לי שהגעתי לג'ונגל. אפשר לעשות אותו אחרת, אני מקווה שניסיתי לעשות אותו אחרת, זה די קשה. אני יכולה להגיד לכם את התחושות שלי, גם אם זה לא מצטייר ככה לעתים קרובות החוצה, בתחושות שלי אני אומרת דרכי לא היתה סוגה בשושנים פעמיים. פעם אחת מעצם המיקום שלי, גם מעובדת היותי אישה, זה היה מאוד מאוד לא קל, כי באתי וברוב חוצפתי רציתי להשפיע ולעצב סדר יום ולא תמיד להיגרר אחרי סדר היום גם בנושאים שנחשבו נניח נושאים גבריים במהותם. נושאי שלום, בטחון, כל הנושאים שאתם יודעים עליהם. ולקח לי המון המון זמן להציב את עצמי, אם אני יכולה להגיד את זה ככה, זה אולי קצת מרחיק לכת אבל להציב את עצמי כמי שיש לה מה לומר בדברים האלה, וזה לגיטימי לשמוע אותם, מה גם שאני מזוהה עם מפלגה שהחברים שלי במפלגה כבר היו כולם בגדול חברים ותיקים, אנשים שכיהנו בכנסות עשרים ואולי אפילו יותר שנים, ופתאום באה מישהי חדשה, שגם רוצה להיות בוועדת חוץ ובטחון וגם יש לה מה להגיד עוד, ורחמנא ליצלן בנושאים שהם שנויים במחלוקת, והם לא תמיד פופולריים והם לא תמיד בקונסנזוס. אני מודה שכשראיתי את כל הסיפור של קדימה, את ההתעצבות של קדימה אז נתמלאתי קנאה קלה, אני חייבת להודות. אני יכולה לספר לכם מה אני עשיתי בשלושת החודשים האחרונים, לא היה פעיל בזנגריה, בנצרת, באום אל פאחם, מהמאבק הזה, שהוא באמת מאבק, להתמודד ולהיות ברשימה ולהיות שם כדי לנסות להגיע ולהתברג בג'ונגל הזה, וללמוד את כללי המשחק ולהבין איפה אתה משפיע, או לצורך העניין איפה את משפיעה הכי טוב, בתקופה, לפחות בתקופה שאני נכנסתי, בתקופה שלא היתה קלה מבחינת סדר היום. תקופה של טרור ופיגועים, נניח אני אומרת דברים שהם לא פופולריים, אני לא מנסה רגע ליצור אמפתיה אבל בימים של פיגועים הכי קשים, כשאתה אומר את הדברים שאתה מאמין בהם, ואתה כל היום נתון לאיומים, כולנו כאן מכירות את זה, זה מאוד מאוד לא קל.

אז למה אני מתעקשת, קודם כל אני חייבת להודות, אני א והבת את זה. אני אוהבת את זה. אני אוהבת את העובדה שאני יודעת שדברים שאני מאמינה בהם אני יכולה להציב אותם על סדר היום. גם אם זה קשה וגם אם זה לא פופולרי. אני ראיתי מה קולט עשתה בנושא של הפיצויים לקורבנות השואה וכל הסוגייה הזאת. זה עבודה כמעט סזיפית. זאת אומרת לקחת נושא שלכאורה הוא לא סקסי, אני אומרת את זה במרכאות, ולשים אותו על סדר היום ולהיאבק, ובין כל המערכת המפלגתית, קואליציה, אופוזיציה, איך לתמרן והכל. אז ראשית אני חייבת להודות שאני אוהבת את העובדה שאני יודעת שאני משפיעה. לא תמיד אני מצליחה, בעיקר כשאני במפלגה קטנה ואני באופוזיציה, אבל לפחות בתחושה שלי, מבחינת מה שאני חושבת שעשיתי.

מה שאני לא אוהבת, ואני מודה שזה קשה לי, אני לא אוהבת את התחושה הזאת שכולם עכשיו מנסים להכווץ בחלקו החמים של הקמפיין, קדימה זה הדוגמא המובהקת, אבל לצערי אפילו חברותיי במפלגת העבודה. אני חייבת להודות שמדובר באמת בשתי נשים שהם ידידות שלי, ובכלל אולי משהו בכנסת, קרה משהו שהוא מחמם את הלב בכנסת במונח הזה שלמרות שאנחנו חברות כנסת ממפלגות שונות הנושא של שיתוף הפעולה, בעיקר במה שקשור בענייני נשים, לא משנה אם אתה בליכוד או בעבודה, היתה לנו איזו תחושה, ואני אומרת, מדובר פה בידידות שלי. ואני רואה איך כולם, אז קדימה זה כבר סמל הקונסנזוס, זה המרכז בהתגלמותו. אבל אני אומרת, במקום שאני באה אז אני גם מצטערת שיש מי שמנסה להתחפש לקדימה.

אז אם אנחנו מדברים בכל זאת על פוליטיקה ותפיסת עולם רק משפט אחד, בסופו של דבר אני חושבת שהמטרה היא לגרום לכך שיבואו לשם אנשים, יכול להיות שהכנסת האחרונה באמת הביאה לשיא את תחושת המיאוס, בעיקר הייתי אומרת בגלל מה שנקרא מרכז הליכוד, ואני מאוד מקווה שהאנשים החדשים שיבואו באמת יקחו את התפקיד שלהם לא רק כי זה היה נוח עכשיו לקבל מקום ברשימה, היה צריך לשלוף מהגורן ומהיקב אנשים שיוכלו להתברג ברשימה, אלא שיגיעו לשם ויצביעו.

כרמית גיא: תודה. יוליה ברקוביץ ערב טוב. את שומעת את התיאור של זהבה גלאון ואת התיאור של קולט אביטל. את מוכנה, את יודעת למה את נכנסת, את באה מכיוון של תקשורת, את באה מכיוון של טלויזיה, ששם היית מנהלת, ששם יכולת להנחית הוראות ומישהו היה ממלא אותם. וכאן את נכנסת, את בכלל יודעת למה את נכנסת, זה בכלל מדבר אליך, או שזה שוב איזו מין דרך דה-לוקס להיכנס פנימה בלי להתלכלך, במרכאות או בלי מרכאות.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: ראשית תרשי לי לתקן אותך וזה נורא חשוב לי, אני שמאלוב ברקוביץ, כי זה נורא חשוב לי לשמור על שני השמות, ואני חושבת שאולי פה זה המקום דווקא להגיד את זה. ולא בגלל סיבות פמיניסטיות דרך אגב, מה שלא מתאים אולי לשולחן הזה, מסיבות אחרות. מאותם הסיבות שאני אגיד לך למה נכנסתי לזה, ואני יודעת מה

מצפה לי. אבל נתחיל בזה שאני כולי תקווה שזה יהיה שונה. וכשאתה מסתכלת כאן לפחות, מה שאני רואה מסביב לשולחן הזה, ואולי אני קצת עוד פעם הולכת על הקטע של דביקות וקונסנזוס, אני חושבת שאני נורא אהנה שם. אני עדיין טיפוס אופטימי ואני עדיין מאמינה שלפחות אני אשתדל לשנות את האווירה.

ראשית אפרופו תקשורת מול פוליטיקה, כמו שאת יודעת תקשורת זה לא מקום שמבטיח שם גן של ורדים. גם שם המצב הוא מאוד קשה, בעיקר זו תחרות יומיומית, אם בפוליטיקה יש אנשים שרוצים לצאת לתקשורת ולהביע משהו בתקשורת את לא אמורה לצאת לתקשורת, את פשוט כל הזמן מביעה משהו, וכל הזמן יש ביקורת, וכל הזמן את צריכה לדעת איך את משתלבת בתוך הסביבה הזאת.

אני יודעת לאן אני הולכת, אני חושבת שאני הולכת למקום נפלא. אני יודעת שזה כרגע נשמע תמים ואולי יחייכו, ולא אכפת לי להיות כרגע תמימה. אני חושבת שזה אחד המקומות, יש בסך הכל מאה עשרים נבחרים, וזה אחד המקומות שבאמת יתנו לי אפשרות להביע, שוב פעם משפט שעוד פעם כולם יצחקו עליו אולי, את הציונות שלי ואת הרצון שלי להשפיע. אני חושבת שאני אולי דוגמא קצת שונה בגלל העובדה שאני נמצאת בארץ עשרים וחמש שנה, ובשבילי להגיע לכנסת ישראל, לא בשביל להיות בכנסת ישראל אלא בשביל להיות בעמדה שאני אוכל להשפיע, להזיז דברים, זה משהו, זה חלום, זה איזו שהיא תחילה של התגשמות החלום. ולא בשביל למצוא ג'וב או להיות במקום שהוא נורא סקסי, כי ברור שהוא ממש לא. אבל אני מניחה, שמאלוב, שאמרת קודם שאני רוצה לשמור עליו זה שם נעוריי, מאבי, שהוא ברוך שמאלוב היה, ואנחנו גדלנו בבית על המשפט בשנה הבאה בירושלים, וכל החיים חיכינו מתי נגיע לישראל, המדינה היהודית, וזה מאוד חשוב לי להיות פה. ואני לוקחת על עצמי את כל מה שאת אומרת.

כרמית גיא: אני רוצה להתחיל את הסיבוב השני איתך ולשאול אותך על תעודת הזהות האידיאולוגית שלך. ואני אעשה את זה אחר כך עם כולם. למשל, זהבה אמרה שזה כאילו הסוגיות החשובות, אז אנחנו נתחיל אתם, חשובות במרכאות או לא במרכאות, אני חושבת שכן, כי כל ניסיון להסית את תשומת הלב מהם נכשל, ויש חוזרים אליהם, אל הנושאים האלה, ואני מתכוונת למשל לסכסוך הישראלי-פלשתיני. איפה את מגדירה את עצמך?

יוליה שמאלוב ברקוביץ: בדיוק איפה שנמצאת מפלגת קדימה, שזה מרכז, זו פרגמטיות. זה משהו שאת מבינה שהיום אנחנו צריכים להיות פרגמטיים יותר כדי להביא את החלום שאני מאמינה בו, לחיות במדינת ישראל, שזו אחת המדינות הנאורות בעולם. זה מה שאני רוצה לעשות, פה אני רוצה לחיות, ואני מבינה שגם בנושא של הסכסוך עם הפלשתינאים אנחנו צריכים להיות הרבה יותר פרגמטיים,

כרמית גיא: שזה אומר מה, זה אומר ויתור על שטחים, אני פשוט מנסה את הנוסחאות, את מחר מחרתיים תצטרכי להצביע בעד או נגד התנתקות נוספת. מה את עושה?

יוליה שמאלוב ברקוביץ: תראי, אני בנאדם מבוגר, וכשאני החלטתי להצטרף לקדימה וקראו לי לדגל מה שנקרא, וקיבלתי את זה באהבה גדולה, אני יודעת בדיוק מה השקפתה של קדימה, של המפלגה. אבל שוב פעם, זה שוב פעם סיסמאות. לבוא ולהגיד סיסמאות, נגיד או יופי, שמענו עוד סיסמא. הסיסמא האישית שלי זה לעשות הכל, אבל הכל, שבמדינת ישראל האזרחים ירגישו שהם חיים במקום הכי טוב בעולם. זה עוד פעם נשמע מאוד תמים, ואני מאוד מקווה שבעוד שנתיים, שלוש, מצידי כל חודש לתת דין וחשבון, אנחנו נשב, נדבר איתי, ואני מאמינה שאנחנו נגיע לאותם היעדים שאני לפחות מציבה לעצמי. אני חושבת שלכל אזרח במדינת ישראל חשוב מאוד לחיות במדינה נאורה, מדינה שנותנת בטחון, מדינה שנותנת חינוך, בריאות, וכל הדברים שאת מכירה.

כרמית גיא: אני עדיין מתעקשת. אני טועה שאני לא קיבלתי תשובה? אני לא טועה שלא קיבלתי תשובה. אז אני בכל זאת מנסה לשמוע מה דעתך למשל בסוגיה של, אני אעשה את זה יותר קונקרטי, בסוגיה של ההידברות עם החמאס. ישראל צריכה להידבר עם החמאס או לא.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: כמו שאנחנו שמענו כבר, אני לא ממציאה, אני בהחלט חושבת שאם חמאס יתפרק ממשקו ואם חמאס יקבל את מדינת ישראל ואם חמאס יפסיק להציק, את שומעת את זה כל יום, ואני מאמינה בזה. אני לא יכולה להגיד לך שבגלל שזה חמאס אני לא מתכוונת לדבר אתם. אם הם יעמדו בכל התנאים הללו שכולנו מאמינים בהם, אז אם מי מדברים, מדברים עם האוייב, נכון, אז אני מאמינה שאנחנו אמורים לדבר אתם. אבל באותם התנאים, שהם יעמדו בהם.

כרמית גיא: אם ניקח את עניין החמאס בתור דוגמא, קולט אביטל, אני עושה פה איזה מן סיבוב כזה, אז את יכולה לחתום על מה ששמענו עכשיו את יוליה, אולי אנחנו כבר אחרי היכוח.

קולט אביטל: תראי, אני מגדירה את עצמי, לפחות כלפי עצמי, כאדם שבא לפוליטיקה מתוך ראיית עולם, מתוך איזה שהם עקרונות. לא מתוך השקפת עולם פרגמטית שאנחנו נחיה במקום הכי טוב שיש על הפלאנטה, כי זה אף פעם לא יקרה. כי אנחנו עם עצבני, ויש אלימות ופעם היינו חברה מאוד סולידרית, ואנחנו כבר לא, אז בואו, אני לא אהיה כמו קנדיד של וולטר להגיד שאני אחיה במקום הכי טוב שבעולם והכל יהיה נפלא. אני באה מתוך השקפת עולם עקרונית שאומרת שכפי שלנו יש זכויות גם לאחרים יש זכויות. ומה שמנעו מאתנו הרבה מאוד זמן, והדרך שבה אנחנו סבלנו במקומות אחרים בעולם אסור לנו כעם, שהוא עם מוסרי, להטיל את הסבל על עם אחר. ולכן אני חושבת שצריך לגמור את הכיבוש. זאת השקפת עולמי. ואני לא עושה את זה רק מתוך

פרגמטיות. כן, יש בכך גם פרגמטיות. אבל יש בכך עמדה מאוד עקרונית, השקפת עולם שאומרת יש עם אחר, לעם הזה גם יש זכויות, ואני לא יכולה לעולמי עד לקחת את הזכויות של העם הזה ולשלוט עליו.

כרמית גיא: אני רוצה לומר שאנחנו הזמנו גם, אין כל כך כמו שאמרתי נשים בימין, אנחנו הזמנו את לימור לבנת והיא משיקולים שלה החליטה לא לבוא, וגילה פינקלשטיין פשוט איבדה את הקול, אז ככה שזה לא משהו שאנחנו מראש החלטנו שאנחנו מכנסים פה רק נשים שיש להם דעות דומות. אנחנו מאוד רצינו לתת ביטוי לכל מגוון הדעות, אבל במקרה הזה זה לא הסתייע.

קולט אביטל: ולכן אני מאמינה שככל שנקדים להיפרד מהפלשתינאים ולאפשר להם להקים את המדינה שלהם כן ייטב להם, אבל כן ייטב גם לנו. גם משום שאני רוצה לחיות במדינה שבה אנחנו סוף סוף מגדירים את עצמנו ואת הזהות שלנו. אני חושבת שהבעיה של הזהות שלנו מאוד לוטה בערפל. אני חושבת שאנחנו חיים בעולם שעוד לא גיבשנו את הזהות הישראלית באמת. והסיפור הזה, המיזוג בינינו, התלות ההדדית, ההתערבבות, התלות הנמשכת בינינו לבין הפלשתינאים לא מאפשרת לנו את זה. אני גם רוצה לחיות במדינה שבה אני נותנת יותר זמן לחינוך ולתרבות. אנחנו לא דיברנו על זה.

כרמית גיא: אנחנו עוד נדבר על זה. רחל אדטו, איפה את עומדת בספקטרום הזה? בדיוק באמצע, בדיוק בקו של האמצע תגידי, לא?

ד"ר רחל אדטו: לא, ממש לא. אני אגיד לך מה, אני כל חיי הייתי ליכוד, גדלתי בבית כזה, כל חיי הצבעתי ליכוד. פעם אחת לא פיספסתי מגיל שמונה עשרה. ושני בנים, אף שעל, וכמעט כתומים. כמעט. אבל קרה משהו. שני דברים קרו. בתפיסת העולם שלי בשנים האחרונות. דבר אחד היה שלוש שנות האינתיפדה, שאני, בתפקידי בבית חולים מנהלת לשעת חרום ולא מפספסת אירוע אחד. מאחר ובית חולים שערי צדק ממוקם במרכז ירושלים כל האירועים, רובם ככולם, הגיעו אלינו. ואני בכולם. חוץ מהאירוע שהייתי בחו"ל בכל האירועים אני הייתי שם. וכשאת חיה במשך שלוש שנים, עם הביפר ועם הפלאפון, ורצה בכל שעה של היום והלילה ורואה את מה שאת רואה במשך שלוש שנים, את אומרת די, את לא יכולה, מה יהיה מחר, איזה יום יהיה מחר. זה דבר שנותן לך איזה שהוא זץ כזה למחשבה שאת אומרת מוכרחים לעשות עם זה משהו. אי אפשר להמשיך את הדבר הזה. זה משבר אחד בשינוי תפיסת עולמי, שכמו שאמרתי היתה מאוד מוגדרת.

והדבר השני שקרה זה שהבן שלי התגייס לצבא. ואני אמרתי שאני לא רוצה שהילד הזה, פאר היצירה, הילד הזה שילך לשמור על מתנחלים במדרון. לא גידלתי אותו בשביל שיעמוד במדרון וישמור על החברה האלה שם. באמת לא בשביל זה. ואלה שני התהליכים שקרו לי פתאום בתפיסת עולם המאוד ברורה שהיתה לי קודם. וזה הזעזוע האמיתי שהיה לי, שאמרתי מוכרחים לעשות עם זה משהו. יש לנו דוגמא נהדרת, יש לנו

דוגמא עם אירלנד. אירלנד היתה מדינה דמויית טנק. פצצות ואוטובוסים מתפוצצים ואנשים מתפוצצים, והיום איפה אירלנד נמצאת, כל העולם נוסע לאירלנד לראות את הפלא הכלכלי שחל באירלנד בעשור האחרון. זאת הדוגמא. אפשר להגיע להבנה, אפשר להגיע לשלום, ואפשר להפריח את המדינה,

כרמית גיא: וזה אומר אפשר תמורת, את יודעת מה המחיר לתמונה שאת מתארת.

ד"ר רחל אדטו: אני אמרתי קודם, אי אפשר הכל. צריך באיזה שהוא מקום תן וקח, תן לחיות. אנחנו באיזה שהוא מקום נצטרך להגיע לאיזו שהיא הבנה במסגרת המשא ומתן. כולם לומדים גישור היום, כל אחד מגשר. בגישור לומדים תן וקח, תוותר, משהו חייבים לעשות.

כרמית גיא: רונית תירוש, אנחנו באמת אחרי הויכוח הזה? הויכוח הזה כבר הוכרע?

רונית תירוש:

כרמית גיא: אנחנו פרסמנו בימים האחרונים הודעה באינטרנט על הדיון הזה והזמנו גולשים לשאול שאלות. ואחת השאלות, היו הרבה מאוד, היו עשרות רבות של שאלות, אבל היתה שאלה אחת שאני רוצה, וזה אפרופו מתקשר למה שאת אומרת, האם אתם רואות קשר בין מעמדו הרם של הצבא בחברה הישראלית לבין הסקסיזם והאם תפעלו כדי לצמצם את התערבות הצבא בתחומים אזרחיים, כמו חינוך, תקשורת ופוליטיקה. חתום, כנראה זה חתום, זה אלכס קון. אני אומרת את השם, זה יכול להיות גם שם של אישה אבל יש לי הרגשה שזה גבר. על חבל הטבור שבין השיח הפוליטי לשיח הצבאי, שמאוד קשה לנתק אותו.

רונית תירוש: קודם כל אני רציתי להגיד עוד נקודה שהכן מתקשרת שהכיבוש הוא משחית.

כרמית גיא: את יודעת שההורים שלי כמעט הגיעו לבית סוהר כשהם אמרו את המשפט הזה לפני שלושים שנה?

רונית תירוש: אז הנה קרה לנו משהו והתקדמנו, ואני חושבת שנורמות ההתנהגות שלנו, ההתנהלות האלימה שלנו, המתח הקיים בינינו, האגרסיה שנמצאת בכל מקום זה תוצאה גם של הכיבוש, היהירות, ההתנשאות שלנו, וקרו לנו כמה מכשלות בדרך נוראיות שקיבלנו את הסטירה בפנים מה שנקרא מהיהירות יתר שאנחנו רכשנו עם השנים. די, מספיק עם זה.

והנושא של בטחוניסטים ששולטים בכל עמדת שליטה במדינה, אני חושבת שקולט אביטל אמרה קודם בצדק, אנחנו רוצים כבר להשקיע בחינוך ובחברה ובתרבות, ובספורט, ושם באמת כוחות אחרים פתאום נכנסים למשחק ולא רק בטחוניסטים. אין מה לעשות. אני

מאוד מקווה שככל שנתקדם לשתי מדינות נוכל לחיות במצב כזה שנוכל להפנות משאבים, גם תקציבים וגם אנרגיות וגם חוכמה וגם ידע של אנשים לטובת הנושאים החשובים יותר. **כרמית גיא:** ד"ר אריק כרמון, אתה רצית לשאול שאלה, אתה לא מופתע מהשיח הזה?

ד"ר אריק כרמון: הוא קצת צמחוני, ואני רוצה קצת להיות פרובוקטור. תראו, יש היום בקרב שני מגזרים של מיעוטים מגמות צנטריפוגליות. מגמות שסוחבות שני מגזרים החוצה מהחברה הישראלית. אחד במגזר הערבי, מגמות די מובהקות, התנועה האיסלמית אבל לאו דווקא התנועה האיסלמית. לשמחתי הפעם די מיתנו את הקריאה שלא ילכו להצביע, ואני מאוד מקווה שאחוזי ההצבעה במגזר הזה יהיו גבוהים יותר. אבל זה צד אחד של המטבע. אמונה חשפה בעיה דומה גם במגזר של הציונות הדתית. הציונות הדתית היום בשבר עמוק, שבר נוראי. היום בבוקר היה לנו כאן דיון של חברי המכון לדמוקרטיה ושני חברים סיפרו על שתי ארוחות צהריים בשבת. וזה היה מדהים. ארוחת צהריים אחת שהיו בה שני אנשי מוסד לשעבר, אלוף במילואים, מנהלת בית ספר, ומידת העוינות והכעס והחרון כלפי המתנחלים היתה פשוט, הרקיעה שחקים. ולא היו מוכנים אפילו להיות אמפתיים למצוקה, לא משנה איך שהיא נוסחה. מצד שני סיפר אחד מחובשי הכיפה אצלנו על ארוחת צהריים אצלו של אנשים שהם לא מזדהים עם המתנחלים, אבל הם הולכים לבית כנסת, ושאלם בבית המגמות של ההינתקות הם אותם מגמות.

אני כאן די מוטרד, ואני רוצה לשאול אתכם, אנחנו נמצאים במערכת בחירות שהכל מנסים להשתיק אותה. לעמעם. לערפל. ערב ההינתקות שהיתה בקיץ היתה תביעה למשאל עם מצד המתנחלים. אני לא רוצה להניח שזה כן מניפולטיבי, לא מניפולטיבי, המכון הזה מתנגד למשאל עם ברמה העקרונית, המכון הזה חושב שמשאל עם זה איום אמיתי על הדמוקרטיה הפרלמנטרית. והנה יש לנו הזדמנות, לכל המפלגות, יש הזדמנות לבוא ולומר בעשרים ושמיני במרץ הולכת להיות הכרעה גם בנושאים האלה. יפה מאוד שאנחנו אומרים בצורה כללית מפת הדרכים וצריך לוותר על שטחים. אני לא חושב שאף מפלגה, שמישהו יכול להכריז שבלוח זמנים כזה וכזה נפנה התנחלויות כאלה וכאלה וקו הגבול בתום הארבע שנים יהיה כזה או אחר. לא על כך מדובר. אבל להבהיר בצורה הברורה ביותר שבקדנציה הקרובה, אם זה יהיה בהידברות, בהידברות. אם זה לא יהיה בהידברות, לא יהיה בהידברות. מה עומדים לעשות. אני חושב, לא מבחינה פוליטית, יש פה גם משהו הוגן וגם איזה שהוא חבל כדי להציל את הקרע הזה. להסיר את האשליה, להסיר את המגמה של ההכחשה, אני כרגע מדבר על הציונות הדתית ועל המתנחלים. כלומר האם לא צריך לבוא ולומר בעשרים ושמיני, כשאתם שמים את הפתק, תדעו לכם, שמתם פתק איקס, מאחורי הפתק הזה תהיה מגמה כזאת בתהליך המדיני ביחס להתנחלויות.

כרמית גיא: זה משאל העם האמיתי אתה אומר.

ד"ר אריק כרמון: כן, היחיד.

רונית תירוש: התביעה ככללה מאוד מוצדקת, אבל אני חושבת שקרה פה משהו ממש בשבועיים האחרונים שקצת משבש להערכתי את היכולת שלנו להצביע על לוח זמנים,

ד"ר אריק כרמון: לא אמרתי לוח זמנים.

רונית תירוש: לא, אמרת עד סוף הקדנציה אני רוצה שתכריזו שכך וכך יקרה. אלף במשא ומתן לא נותנים מתנות מראש, ולא מספרים כבר, בכל מצב חד צדדי או לא חד צדדי, עם הידברות ובלי הידברות, תדעו שמדינה תקבלו. לא עושים דבר כזה, גם אתה לא היית עושה את זה, אז אי אפשר לדרוש. על אחת כמה וכמה שלפני שבועיים נכנס למשחק החמאס,

ד"ר אריק כרמון: תרשי לי לחדד את השאלה, אני מציע שלא נמצא את עצמנו בסיטואציה שמנהיגי יש"ע, האחראים שבהם, יגידו זה לא דמוקרטי כי לפני הבחירות אמרתם דין נצרים כדין תל אביב, זה הדוגמא הקיצונית, ואז פתאום יתברר אחרת. אני שואל עד כמה את מוכנה להתקרב כדי להבהיר לחלוטין לראשי יש"ע שלא יקרה הדבר הזה.

רונית תירוש: אני חושבת שזה יהיה חייב לקרות, אחרי מה שקרה בעמונה, אחרי המאבק הכמעט מזוין שהיה בין שני המחנות, יש לומר, של יהודים, אני חושבת שאין ברורה, צריך לשים להם על השולחן בדיוק לאן הולכים כדי שימנעו מראש, או שיתנגדו בדרכים אחרות, לא מזוינות, כפי שהיה עם אבנים, יתמודדו מראש עם הקושי שלהם להשלים עם ההחלטה. והכיוון של ההחלטה הוא ברור לפי דעתי.

זהבה גלאון: אני רוצה להתייחס למה שנקרא מנהיגי יש"ע המתונים, אם נותרו בכלל מתונים. אני רוצה להתייחס לזה בהתייחסות כוללת יותר. הדבר המרכזי שמאפיין היום את קדימה זה העמימות שבמסרים. זאת אומרת יש כיוון,

כרמית גיא: זה רק קדימה? נראה לי שזה די,

זהבה גלאון: אמרתי את זה קודם, אומרת את זה קדימה, ומתחפשת לקדימה מפלגת העבודה. אני לא רוצה להיכנס לזה כרגע, כי יש לי מה להגיד על זה, אבל אני רוצה להגיד משהו יותר כללי. קרה כאן משהו שלדעתי לא ניתן יהיה להתחמק ממנו יותר, וזה היחס למי שנקראים אדוני הארץ. וצריך להגיד די, וזה לא יכול לעבור יותר. הבעיה היא שאנשים התרגלו במשך הרבה מאוד זמן שהיה שיתוף פעולה בין ממשלות ישראל למיניהם, או של השנים האחרונות או של כל השנים, שיתוף פעולה, בקריצה ולא בקריצה, ויד אחת מעבירה ויד אחת מענישה, והדבר הזה נגמר. והדבר הזה נגמר לא כי קם ממלא מקום ראש ממשלה נחוש שהחליט עכשיו בעת הזו אני הולך לפנות את עמונה, אלא כי בג"צ בעצם כפה עליו. הוא גם לא פינה את עמונה, גם על זה צריך אולי להעמיד דברים

על דיוקם. הרסו תשעה בתי קבע על פי פסיקת בג"צ, בגלל ששלום עכשיו בעצם העמידו את בג"צ בפני המבחן.

אני שמעתי את הקריאות שנשמעו בעמונה. הקריאות האלה הם קריאות חמורות. מנהיגי יש"ע הם כבר לא מתונים, לא היו מתונים, לא יהיו מתונים. הקריאות האלה הם חמורות והם באות לדעתי בגלל שתי סיבות. ראשית בגלל אזלת היד המתמשכת של רשויות האכיפה, החל מהיועץ המשפטי לממשלה וכלה בכל השאר. אם אחרי כפר דרום ואחרי שהגישו עשרות ומאות כתבי אישום ואמרו אפס סובלנות על אלימות כנגד חיילים ושוטרים. חופש ביטוי, חופש ביטוי, גם על זה היה לי מה להגיד, אבל או.קיי., לא נעמיד לדין על עבירות של חופש ביטוי, וננקוט ביד קשה כנגד מי שמכה שוטרים וחיילים. בעצם לאורך כל התקופה הזאת נתנו לגיטימציה לזה שאפשר לתת בוקס בעין למח"ט הזה, אתם זוכרים את התמונות, ואפשר לפגוע באלוף שטרן בכותל ואפשר להכות את הרב הצבאי של פיקוד מרכז, ואפשר להכות שוטרים ואפשר להכות חיילים ולא קורה כלום. הדבר הזה קיבל את הביטוי הכי משמעותי בעמונה. אז אם עומד בני אילון ואומר נחליף את בית המשפט העליון, נחליף את הרמטכ"ל, זה בעצם קריאות מאוד מאוד ברורות להמרדה, אבל מעבר להמרדה של בני אילון זה התפיסה של האנשים האלה, ואם לא יבהירו להם אתם לא תהיו שם בסוף התהליך, סוף התהליך זה צריך להיות אתמול מבחינתי, אתם לא תהיו שם, כי יצטרכו לפנות את ההתנחלויות, ובוודאי מאחזים בלתי חוקיים, הדברים האלה לא נאמרים בריש גלי. המסר ממשיך להיות מעומעם. וכאן תהיה נקודת החיתוך.

כרמית גיא: יוליה, אני חוזרת אליך בסוף הסיבוב הזה. העולים מברית המועצות לשעבר, לא אלה שהגיעו דווקא לפני עשרים או עשרים וחמש שנה כשאת הגעת אלא היותר חדשים, אבל כהם כבר לא כל כך עולים חדשים, הם פה כבר די הרבה שנים, הם נתפסים בתודעה כשייכים לחלק הימני של המפה. או שאולי זה מיתוס שיוכח אחרת, אני לא יודעת.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: תראי, זה נכון שבהתחלה, בתחילת דרכם הם היו הרבה יותר ימינה במפה הפוליטית, ועדיין יש הרבה מאוד מיתוסים לגבי עולים שצריך לשבור אותם אחד אחד. ואת דרך אגב אשת תקשורת הראשונה אם אפשר להגיד שאמרת שהם כבר לא כל כך עולים, כבר חמש עשרה שנה, אף אחד לא שם לב לזה, אנחנו מדברים כבר מ-89' עד היום, עברו שבע עשרה שנה, זה כמעט שלישי מהזמן או רבע מהזמן שמדינת ישראל קיימת. היום אי אפשר להגיד על הקבוצה הזו שהיא קבוצה שיש לה דעות מסויימות, ספציפיות, אלה ישראלים כמוני, כמוך, כמו כולם, דוברי רוסית. אז גם בקרב העולים המגמות הם זהות לחלוטין למה שקורה בכלל הארץ. יש כאלה שהם מאוד מתונים, יש כאלה שהם מאוד שמאלה, קיצוניים, ויש כאלה שהם הרבה יותר ימינה. אבל באופן כללי גם העולים מחבר המדינות רוצים היום את מה שאמרת קודם, מדינה עם

בטחון. וחינוך. ותרבות. וכמובן לשמור על הערכים שלהם, לא לשכוח אותם. אבל אי אפשר לבוא ולקטלג אותם, להגיד כולם ימינה, יש בעיה לכל מי שמדבר כמו שמדברת קדימה היום.

כרמית גיא: את לא מרגישה את סוג הצנטרפוגליות הזאת, את ההתנתקות מהמדינה, מכל הגועל נפש מסביב, אני אחיה את החיים שלי וזהו.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: עולים, זה ממש היה מעליב אותם אם היו יושבים עכשיו ושומעים את זה. אני חושבת שנורא נורא, הם ממש מתעניינים בכל מה שקורה במדינת ישראל, ואולי אפילו יותר ממה שמתעניין ישראלי שנולד כאן. כי ישראלי אומר זה שלנו, מה כבר יכול להיות. והם כל יום זה משהו חדש, זה כל יום לימוד חדש, זה כל הזמן לא לשכוח,

כרמית גיא: אז זה הבורות שלי?

יוליה שמאלוב ברקוביץ: זה לא בורות שלך, זה אחת הסיבות ואחד הדברים שאני מאוד מקווה שאני אצליח בהם בקדנציה הזו, זה להצליח איכשהו להעביר את המסר שהעולים מחבר המדינות זה לא קבוצת מיעוט. את יודעת, אחד הדברים שהיו נורא מרגיזים אותי זה כשהייתי באה ונניח מוכרת פרסום בערוץ או בעיתון אז היו אומרים לערבים ולרוסים אין לנו כסף. פשוט לא יכולתי לשמוע את זה. כי ישר הקיטלוג הוא יש מיעוט ערבי, יש מיעוט רוסי. זו אוכלוסיה ישראלית דוברת רוסית. וככל שכל הישראלים ישכילו להתייחס אליהם כך, אני חושבת שזה רק יהיה טוב לכולם.

אני רוצה להגיד עוד נקודה. אנחנו צריכים להבין דבר מאוד חשוב, שהם חיים כאן, והם יודעים שהם חיים כאן. התחלתי להגיד את הסינדרום הורה-ילד שבגלל שיש להם את הסממנים של מהגרים אז ילדים שלומדים עברית הרבה יותר מהר הופכים להיות ההורים, ההורים הופכים להיות ילד. עכשיו המשפט הזה שתמיד היה, זה יעבור, לי מאוד קשה לקבל את זה, מפני שאני לא רוצה שזה יעבור עם הזמן, אני מנסה לזרז את התהליך, מפני שזה מאוד מאוד פוגע באוכלוסיה הזו כי האוכלוסיה הזו הגיעה ברובה אקדמאית, ומאוד מאוד קשה להם להבין שהילד שלהם שהוא בן שבע עשרה עכשיו מלמד אותו איך הוא צריך לחיות. ולכן על מנת שהוא לא ירגיש שהוא לא שייך לחברה הישראלית ואין לו על מה לדבר עם הילד שלו הם עושים הכל כדי להיות מאוד מאוד מעורבים בכל מה שקורה במדינת ישראל.

כרמית גיא: ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר.

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר: לפני שעוברים לנושא של חינוך ותרבות, ואנחנו עדיין בתחום של בטחון, אני רוצה לשאול, יש לי שאלה שכן מציקה לי ועלתה לפחות מהתגובות שלכם עד עכשיו, אולי למעט איזה שהוא משפט בדבריה של זהבה גלאון. כל מה שהיה לכם לומר עכשיו בנושאי בטחון ובנושאי סכסוך ישראלי-פלשתינאי היה למעשה המצע של קדימה או המצע של מפלגת העבודה שאנשים אחרים כתבו. אני מנסה לבוא ולומר,

אנשים אחרים כתבו, וכששאלו אתכם אז מה תעשו אז מהר מאוד אחת אמרה שהמומחיות שלי בחינוך והשנייה אמרה אני רוצה תרבות וכו'. ונשאלה פה שאלה קודם איך אפשר ליצור מצב שבו הביטחוניסטים יפסיקו לשלוט באג'נדה של מדינת ישראל, נניח, בלשון שלי. האם זה, אולי זה יתרחש דווקא אם אתם תחליטו שתחום המומחיות שלכם מעכשיו יהיה בטחון. שאתם מוכנות להיכנס ולהשקיע עבודה, ולהשקיע אנרגיה, בהבנה של השיח הבטחוני הזה. זה מזכיר לי במידה מסוימת שיח של משפטנים מול שיח של אנשים אחרים. משפטנים יודעים מאוד יפה להדיר אנשים אחרים, הם מתחילים להשתמש בקודים שלהם ואז לאף אחד אין שום סיכוי להתמודד אתם. באותה מידה הדבר הזה מתרחש גם בנושא של השיח הבטחוני. אני באה ממקום אולי קצת מגדרי אפילו ואומרת כל עוד יש מעט נשים בכנסת אני כן יכולה לדבר על המקום המיגדרי הזה ולומר שעוד משא ומתן ארוך לפנינו. מעניין אתכם להיות חלק מצוותי המשא ומתן הזה, אתם רוצות להיכנס אליהם? זה הכרחי, אני לא אומרת לאמץ את השיח הבטחוני אבל לפחות להבין אותו, לא להתעעע ולהגיד קילומטר גדר לפה, קילומטר גדר לשם לא מעניין אותי כי אני לא מבינה בזה.

ד"ר רחל אדטו: ציפי לבני שרת החוץ של מדינת ישראל, היא לא בטחוניסטית, אבל ציפי לבני נמצאת כרגע בארצות הברית ונפגשת עם המלך עבדאללה, היא עשתה את הצעד הזה מבלי להיות בוגרת שב"כ או רמטכ"ל לשעבר.

כרמית גיא: היא דווקא כן בטחוניסטית.

קולט אביטל: קודם כל אני באמת ביליתי את רוב ימי דווקא בנושאים מדיניים ובטחוניים, כולל במאבקים מאוד קשים, כשהייתי במשרד החוץ, של משרד הבטחון. וכן הייתי בוועדת החוץ והבטחון. ואני כן חושבת שמקומנו שם. ולראיה העברנו הצעת חוק בכנסת הקודמת שאומרת שבכל צוות משא ומתן צריכים להיות, עם הפלשתינאים או בכל משא ומתן מדיני, צריך להיות לפחות עשרים וחמישה אחוז נשים. גם ניהלנו מאבקים על זה. לא הגענו לחוק הזה סתם, כי בסופו של דבר מדינת ישראל היא המדינה היחידה מכל צוותי המשא ומתן שאני ראיתי, בושינגטון, במדריד, בכל מקום אחר, שלא היו בה נשים. אצל הפלשתינאים היו נשים, אצל הסורים מספר שתיים היתה אישה. אז יש מה לעשות, יש מה לשפר. ואני כן רואה את עצמי שם, לא רק משום שבעבר אלא גם משום שבעתיד. ולכן אנחנו גם הקמנו, זה לא שייך לכנסת, ארגון, כולל ארגון בינלאומי, שמקדם את כל הנושא של נשים במשא ומתן מדיני.

אם תתני לי עוד דקה, אני רוצה כן, את טוענת שכל אחת מאתנו סיפרה, כן או לא סיפרה. אני אומרת לך בבירור מה בדיוק, ואני מצטרפת פה לדעתו של ד"ר כרמון. אם המפלגות לא תעשינה את זה התקשורת צריכה כן לפנות ולדרוש תשובות מאוד ישירות ומאוד ממוקדות מה המדיניות המדויקת שלנו. לבוא ולהסתתר מאחורי כן קיבלנו את מפת הדרכים זה לא מספיק. ואני אומרת לך בפירוש, מפלגת העבודה מוכנה לחזור לגבולות

67' פחות או יותר, עם תיקוני גבול קטנים. מוכנה לפרק התנחלויות. מוכנה לראות את בירת ישראל רק בחלק היהודי של ירושלים. אלה אמירות מאוד ברורות. ולראיה אנחנו גם, אני שייכת לתנועה שנקראת בית אחד שמחר הולכת לעשות כנס גדול של מתנחלים שמוכנים לחזור בתנאים מסוימים היום לארץ. אלה אמירות ברורות ואני רוצה שזה יירשם כן.

מיכל שקד: שמי מיכל שקד, אני כותבת ל"וואלה" על האירוע הזה, ורק רציתי להגיד לכם שאני הייתי מאוד נסערת לקרוא שמזמינים נשים לדבר על בין היתר מדיניות חוץ ובטחון, ובאתי לפה בהתלהבות רבה, ואני רק רוצה להסב את תשומת לבכם שאני יוצאת ותשוקתי בידי. כי אמנם נורא נעים שהדיון הזה מתנהל בווליום נינוח, ואין קללות ואין מכות וזה מעניין, אבל אני לא רוצה לשמוע שזה לא ההתמחות שלה ושזה לא ההתמחות שלה. אני רוצה לשמוע תשובות כמו שאם היו יושבים פה גברים הם היו מנהלים את הדיון הזה ביד רמה,

כרמית גיא: ואם הם היו מנהלים את זה ביד רמה היית מקבלת יותר תשובות?

מיכל שקד: לצערי כן. אני לא מדברת על היד רמה, אני מדברת על זה שלא נשאלו שאלות, אני לא מאשימה, אני רק אומרת את האווירה שהתנהלה פה.

כרמית גיא: איזו שאלה את חושבת שהיתה צריכה להישאל, תשאלו את השאלה, **מיכל שקד:** אני רוצה לשאול, היא אמרה פה אם החמאס יפרוק את נשקו. ואם הוא לא יפרוק את נשקו, מה נעשה, עם מי נדבר? ואם החמאס יעמוד בשלו ויכריז על מדינת ישראל, האם אנחנו נמשיך בהתנתקויות, לא נמשיך בהתנתקויות. אני שומעת עכשיו את אבי דיכטר הבוקר שאומר בעצם שהוא כבר מתנגד, לא היה צורך לתת להם ולא כדאי לתת להם את ההתנתקות החד צדדית. אז אני נעמדת בדילמה ענקית עכשיו. אז טוב עשינו, אז לא עשינו, אז מה דעתכם, איזה אינפורמציה יש לכם על זה, על כל מיני נושאים שאני תמיד שומעת למה נשים לא תקיפות בהם, ואני הייתי רוצה שאתם תהיו יותר, לא תוקפניות אבל יותר עומדות על דעתכם ושאלות ושאלות ומקבלים תשובות.

רונית תירוש: אני אשמח להתייחס ואני אחבר את תשובתי לשתן הפניות שהיו. קודם כל אני רוצה שנדייק בדברים. אני לפחות לא מתיימרת להיות מומחית היום בכל התחומים. זה לא אומר שאני לא אלמד את כל התחומים ואשתדל לקחת חלק. מה שבטוח שכל אצבע שאני ארים היא תהיה על בסיס ידע שצברתי והשקפת עולם שלי אישית. אפשר לעשות את הויכוחים בתוך המפלגה עד שמחליטים על משמעת קואליציונית. אנחנו לא באנו להיות פה חותמת גומי, לפחות כל חבריי החדשים. גם לא מרד, אבל יש לנו דעה. ונכון להיום אני לא יכולה לומר לך אם זה קילומטר מערבה או מזרחה. זה מה שאמרתי, אבל לא אמרתי שבזה אני מבקרת על זכותי להיות חברה בוועדת חוץ ובטחון וועדת חוקה אם הזכרת את כל הנושא של שופטים. בהחלט כן.

לשאלתך, אנחנו לא רוצים להידבר עם מי שלא מכיר במדינת ישראל, ויותר מכך אומר שהוא ימשיך להכות בה. אנחנו לא נדבר. ואז אנחנו יכולים להחליט על יציאה חד צדדית ממקומות שלא מסכנים אותנו, בהינתן שאנחנו עדיין מול אויב. כלומר בשונה ממצב שאנחנו מול מדינה או גורם או ממשלה שהיא קואופרטיבית, נניח שהיינו ממשיכים עם אבו-מאזן והיינו ממשיכים שלב אחר שלב במפת הדרכים. אז אנחנו הולכים לשלום עתידי בשלבים, ואז מוותרים אולי על יותר שטחים. מול חמאס, שבכובעו הנוכחי, כי הוא לא שינה את דרכיו ולא את הצהרותיו, בוודאי ובוודאי לא ניתן את אותם שטחים שיכולנו לתת אם היינו הולכים בדרך של שלום. זו התשובה שלי. לומר לך כאן ועכשיו מייד אילו שטחים כן ואילו לא בתנאים שחמאס נשאר אני לא יכולה לומר לך את זה כרגע. אבל בוודאי שמי שמבין בזה היום יוכל לתת תשובות היום וגם אני אוכל לתת תשובות בעוד זמן קצר, אחרי שאני אלמד היטב את הנושאים הללו של בטחון ישראל.

זהבה גלאון: אני רוצה להתייחס לשתי השאלות המשולבות. שתי המערכות, גם הצבאית וגם האזרחית מבינות, ואין מה לעשות, שתמיד נותנים עדיפות בסופו של דבר, רואים את זה בעיקר גם ברשימות היום לכנסת, בכל מפלגה סופרים ומתהדרים כמה גנרלים לשעבר, זה לא התקשורת, זה המפלגות מתהדרות בגנרלים כאילו שהם באים עם איזו שהיא תפיסת עולם עדיפה ויש להם עדיפות. ותמיד גם נותנים עדיפות לגנרלים שרק לא מזמן פשטו את מדיהם, ישר הם קופצים למערכת הפוליטית, וישר הם מאיישים את ועדת החוץ והבטחון. כשבאות גנרליות כמונו, סמלות כמונו, אז מסתכלים עלינו, אני רוצה לשתף אתכם, אני זוכרת שבישיבות הראשונות שלי בוועדת חוץ ובטחון כשבכלל העזתי לתהות, לבקר, לשאול, ראשי שב"כ או כל מיני, הסתכלו עליו כאילו מאיפה זאתי באה, ולקח זמן והם הבינו. למה אני אומרת את זה, כי בעיניי זה חלק מהמחויבות הבסיסית שלי, כמו שחשוב לי, ועכשיו אני מדברת במיצוב שלי כאישה, כחברת כנסת, כמו שחשוב לי לדאוג ולקדם נושאים שקשורים לזכויותיהם של נשים, להגנתם של נשים, לקידום של נשים, באותה מידה חשוב לי לטפל ולעסוק בסוגיות מדיניות, בטחוניות. ולכן אני חושבת שהדבר הזה שנשים מודרות מכל צוותי המשא ומתן, קולט דיברה על הפתרונות, מצוותי המשא ומתן, ומקבוצות החשיבה, איך מקדמים, איך עושים, המטרה להביא לסיום הכיבוש. איך עושים את זה בשלטון הנוכחי, אמרה קודם כרמית בהערת אגב, השלטון הקודם עשה הכל כדי להפוך את אבו-מאזן לאפרוח מרוט נוצות, אם אני יכולה להשתמש בלשונו של ראש הממשלה שרון. וקיבלנו את החמאס. יש עוד הרבה סיבות, אני לא אתייחס לזה כרגע. איך עכשיו הממשלה שתיבחר, בראשותו של אהוד אולמרט, סביר להניח שזה מה שיהיה, תתמודד עם החמאס. אני לא מאמינה שמהיום למחר הם יכירו בקיומה של מדינת ישראל, ואני לא מאמינה שמחרתיים הם יבטלו את אמנת החמאס. הדבר היחיד לדעתי כרגע, שסביר בכלל לתבוע מהם, זה להפסיק את הפיגועים ולהפסיק את הטרור. וגם התביעה שהם יפרקו את עצמם מנשקם, ברגע שהם הגוף השליט אז הם

מחזיקים בנשק, וכוחות הבטחון, הם הופכים עכשיו להיות כוחות הבטחון הרשמיים. לדעתי אי אפשר יהיה לנהל משא ומתן, אני לא אוהבת לשים תנאים מקדימים אבל אני לא רואה בכלל סיכוי שממשלה שתהיה כאן תוכל לנהל משא ומתן, ולכן גם כל ההכרזות המטופשות האלה, לא נקדם ולא נעשה, וראיתי את אהוד אולמרט איך הוא התחיל, וגם לא נעביר את הכסף לפלשתינים מכספי המסים, שמחובתנו להעביר, ובסוף מה שהתחיל בקול תרועה רמה הסתיים בקול דממה דקה והכסף עובר.

אני חושבת שאנחנו לא יכולים לטמון את הראש בחול ולנהל מדיניות של בת יענה. ובנסיבות האלה שנוצרו עם החמאס, אני לא שוללת הידברות עם החמאס אם הוא יכריז על הפסקת הפיגועים, אבל אני לא חושבת שגם זה ריאלי. ואני גם לא אוהבת את כל הרעיונות האלה של הינתקויות חד צדדיות שמשמעם התנערות מאחריות למה שנעשה. ולכן אני מציעה, ואני מודה שההצעה שלי היא לא זוכה לגיבוי של המפלגה שלי לצורך העניין, זה לא חלק ממה שהחלטנו, אבל אני מציעה הצעה שהיא לא שלי, והיא לא חדשה אלא רק אולי חדשנית בעת הזו, אני מציעה לצאת מהשטחים, אבל לא תוך התנערות חד צדדית אלא לצאת מהשטחים מתוך קריאה לקהילה הבינלאומית להגיע לשטח ולהקים משטר נאמנות בינלאומי, כמו במדינות סכסוך אחרות, כמו במזרח טימור, בקוסובו. המשמעות של זה לא כמו שעזבנו את רצועת עזה והתנערנו ממה שקורה שם אחרי שלושים ותשע שנות כיבוש. אלא זה אומר לפרק זמן מוגבל, של שנתיים, כל זמן שיידרש, נביא כוחות כאן שימנעו ראשית את החיכוך בין חיילי צה"ל לאוכלוסייה האזרחית הפלשתינית. אנחנו צריכים לצאת משם. הכיבוש הזה צריך להסתיים. הכי הייתי רוצה שזה ייעשה בהידברות. הכי הייתי רוצה שזה ייעשה על פי מתווה ז'נווה, קלינטון, כל המתווה שאנחנו חתומים עליו. אבל אם זה לא אפשרי, לא נראה לי שתהיה כאן ממשלה, כל הדיבורים האלה עכשיו וכל הצהרות הבחירות האלה, יש הצהרות לפני בחירות ויש אחר כך, אני ראיתי את כל ההצהרות הנשגבות על מפת הדרכים, שום דבר לא נעשה. ובנסיבות האלה אני חושבת שזה אינטרס ישראלי לא להיות שם, לסיים את הכיבוש, לסייע לקהילה הבינלאומית, לאפשר לקהילה הבינלאומית להגיע לשם כדי לשקם את הרשות הפלשתינית ולמנוע את קריסתה ואז להגיע למצב שתהיה שם ממשלה יציבה, להגיע למצב של הידברות על גבולות מוסכמים בסופו של דבר.

מיכל שקד: באתי על סיפוקי מהתשובה הזאת, ורק רציתי לשאול אותך בעת הזאת למה זה לא מייצג גם את המפלגה שלך.

כרמית גיא: אבל אני הייתי רוצה, יכול באמת להיות, אני חוזרת לרעיון הזה שאולי באמת הויכוח הזה כבר נגמר, זאת אומרת הויכוח הוא על הפרטים ולא על העקרונות, וזה מהפיכה מאוד גדולה לעומת מערכות בחירות קודמות שבהם הויכוח היה על עצם הלגיטימיות של לומר שתי מדינות לשני עמים או לומר שהכיבוש משחית, על זה היתה אלימות באסיפות בחירות עד לפני לא הרבה שנים. אז אנחנו לא מאוזנים פה, אני מודה,

קולט אביטל: אם אני יכולה הערת אגב, הרי כולנו, יש איזה חוסר תאום בין מה שהקהל חושב, יודע, חש ואומר במשאלי דעת קהל לבין הייצוג בכנסת. עובדה היא ששבעים אחוז ישראלים חושבים, יודעים, מקבלים שתהיה מדינה פלשתינאית. אנחנו יודעים את הסוף. אנחנו רק לא יודעים איך נגיע לשם. ברור לחלוטין שתקום מדינה פלשתינאית, ברור לחלוטין שהכיבוש הזה ייגמר. השאלה כרגע באיזה תנאים. מה שנוגע לי, גם כשהיתה ההתנתקות החד צדדית חשבתי כל הזמן, וגם אמרתי את זה, שעדיף היה לעשות את זה מתוך הידברות. כי מי שלא עשה את זה מתוך הידברות בסופו של דבר קיבל את החמאס. אבל החמאס הוא עכשיו עובדה מוגמרת. ואני מוכנה להתנבא פה, גם אם אני לא אוהבת את זה וגם אם אני לא אומרת את זה כרגע כמה שאני רוצה, שבסופו של דבר החמאס יהיה הפרטנר שאיתו, כיוון שהם חזקים, כיוון שהם יוכלו גם לקיים את ההסכם, שאיתו בסופו של דבר ממשלה ישראלית תגיע לידי סיכום. גם החמאס יעבור עוד תהליך של התמתנות, גם הם יצטרכו לקבל את דינה של הקהילה הבינלאומית. ובסופו של דבר, היום אנחנו מבוהלים, היום אני מאמינה שמה שקורה שיש סכנה אמיתית, תקום שם גם מדינה איסלמית, ולכן השאלה, ופה אני מתחברת לזהבה מזווית אחרת, השאלה גם איזה תפקיד יהיה לקהילה הבינלאומית כדי למנוע את ההידרדרות הזו, כדי למנוע את לקיחתה של החברה הפלשתינאית אחורה בעשרים שנה. אבל בסופו של דבר, אם החמאס הוא זה שישלוט, וכנראה זה מה שהולך לקרות, גם הוא יצטרך לעבור תהליך של התמתנות.

כרמית גיא: הייתי בכל זאת רוצה לעבור הלאה, משום שמצד אחד אני זאת ששואלת את השאלות המדיניות האלה, הכאילו חשובות, אבל מצד שני, בד בבד עם התחושה הזאת יש גם התחושה שהנושאים האלה לוקחים בני ערובה את כל הנושאים האחרים, ובגלל שכל הזמן מדברים על זה אז לא מדברים על הדברים האחרים. ובכל זאת הייתי רוצה כן לדבר גם על הדברים האחרים ולשאול, או קיי, אז מחר אתם לא בוועדת חוץ ובטחון אלא אתם בוועדת כספים, ולשאול לגבי סוג של תפיסת עולם, אני רוצה את זה בהתחלה בכותרות ואחרי זה ניכנס יותר לפרטים, לגבי תפיסת עולם איזו שהיא חברתית, כלכלית. נתחיל מהסיסמאות ונרד למטה. בבקשה רונית.

רונית תירוש: אני מחכה ליום שהחינוך יהיה בראש סדר העדיפויות. הייתי במערכת החינוך בשנת '95, כשקיבלנו עוד חמישה או שבעה מיליארד לבסיס התקציב, זה באמת דבר היסטורי. ואני באמת חושבת שהחינוך הוא הכלי הנכון לשדרג את כל האוכלוסיות הפריפריאליות, כל אלה שנמצאות היום במצב של צורך בקביים, בסיוע, בהקצאות או קצבאות כאלה ואחרות, אני לא מאמינה בזה. ככלל אני לא מאמינה בקצבאות. אני מייטרת או מחריגה מהאמירה הזאת את הקשישים, שהם מרביתם מחוץ למעגל העבודה וצריך להמשיך לדאוג להם. אבל אני חושבת שכל אדם שהוא בריא יכול לעבוד וצריך לעבוד.

כרמית גיא: גם אם ארבעים אחוז מאלה שנמצאים מתחת לקו העוני הם אנשים עובדים?

רונית תירוש: תיכף אני אגיד משהו על אלה שכבר עובדים ושכרם אינו מספק. אני מדברת כרגע על נושא של קצבאות שמשמשות כקביים שאנשים מתקשים להיפטר מהם. אני לא חושבת שזה נכון. הנכון זה לתת חינוך שיווינוני עם שיויון הזדמנויות כזה, זה אומר בנקודת זמן הזאת צריך לתת העדפה מתקנת לסקטורים שונים, על מנת לקדם אותם לקדמת הבמה, כדי שיוכלו לרכוש השכלה גבוהה ולהתקדם ולהשתלב בעבודה, בכל סוגי העבודה. אלה שכבר נמצאים במעגל העבודה ונמצאים במעגל עבודה ששכרו מאוד נמוך צריכים לעשות אתם שני דברים, האחד זה לתת להם אפשרות להשתלם, כדי לשפר את איכות עבודתם, על מנת שיוכלו לשרג את כישוריהם, בחלק מהמקומות. והחלק האחר, זה השכר המאוד נמוך, שאני חושבת שכלל צריך להעלות אותו. אני לא מדברת על העלאת שכר מינימום וזורקת לחלל האויר אלף דולר כמינימום, אני לא יודעת מה לומר כרגע, מה ההשלכות הכלכליות על התקציב בכלל של המדינה ואני לא יודעת אם זה נכון,

כרמית גיא: לא אלף דולר, אבל את בעד להעלות את שכר המינימום?

רונית תירוש: כן, בהחלט כן. ובתוך כך אני יכולה לדבר ספציפית על אוכלוסיית המורים בישראל שאני חושבת ששכר ההתחלה שלכם הוא מהנמוכים שיש, וראוי שגם הוא יעלה.

כרמית גיא: רחל אדטו, אנחנו מקבלים פה הרבה מאוד שאלות על מה לעשות באמת עם אנשים שיכולים לעבוד, שלא יכולים לעבוד, איך לקדם אוכלוסיות חלשות. זה בכלל תפקידה של המדינה לעשות את זה, או שתפקידה של המדינה הוא רק לדאוג לצמיחה וכל השאר כבר יטופל בכוחות השוק והמשק?

ד"ר רחל אדטו: תפקידה של המדינה זה לדאוג לרווחת אזרחיה. לדאוג לאזרחיה.

רונית תירוש: מה זה רווחת אזרחיה, אני הייתי מגדירה חינוך, מקומות עבודה ובריאות. ואני חושבת שהנושא של מקומות עבודה עדיין המדינה לא נותנת את המענה הנכון, כי הראיה שיש אנשים שחפצים לעבוד, במקומות מסויימים, בעיקר בפרופריות, ולא מוצאים את מקומם. ומה אנחנו רוצים מהם, כשהם לא מסוגלים להביא משכורת הביתה, ממה יביאו לחם.

קולט אביטל: אני חושבת שמדינת ישראל יכולה להרשות לעצמה, כמדינה שבה היתה עליה, יש עליה, יש שכבות אוכלוסייה חלשות, להיות רק מדינה של צמיחה. היא צריכה לדאוג גם לרווחת התושבים, היא גם צריכה לדאוג קודם כל ליצירת מקומות עבודה. וזה לא נעשה בשלוש השנים האחרונות. ותכנית ויסקונסין מהבחינה הזאת היא לעג לרש, משום שהקימו תכנית מאוד יקרה אבל היא לא מציעה לאנשים מקומות עבודה. ולכן אני כן חושבת שאחד הדברים הראשונים, חוץ מחינוך, שצריך לעשות בו, ואגב גם במדינות ליברליות עם כלכלה חופשית כמו בארצות הברית, גם בארצות הברית יש הכוונה

של הכלכלה וגם שם יש נושאים שהם בעלי סדרי עדיפויות. ולכן מדינת ישראל כן צריכה, וכלכלה, או כלכלנים, או שר אוצר או מדיניות של ממשלה צריכה לקחת בחשבון סדרי עדיפויות שמבחינתי לפחות בחלקם צריכים לדאוג כל שנה למקומות עבודה לאנשים ולשכר בכבוד של אותם אנשים.

דבר שני, חוק הבריאות, כן, הוא קיים, אבל זו ממשלה בראשות העבודה שעשתה אותו. זאת השקפת עולם סוציאל-דמוקרטית. כי אנחנו לא צריכים להפריט את השירותים שאנחנו נותנים, שני שירותים בסיסיים חינוך וכמו בריאות אסור להפריט אותם. המדינה גובה מספיק מסים כדי לתת את השירות הזה לאזרחים. אני לוקחת מודל כלכלי כמו שבדיה. שבדיה מעניקה לאזרחים שלה את כל אותם הדברים שאמרת ויותר. ככל שהיא גובה מסים ככה היא נותנת כל פעם לאזרחים שלה יותר שירות. ואני כן מתייחסת כאן כולל לאוכלוסיות שמאוד זקוקות לכל השירותים האלה, הרבה יותר מאוכלוסיות אחרות, זה העולים, שלא יכולים להסתדר לבד. ולכן אני כן חושבת שצריך לדאוג.

עכשיו לגבי ועדת הכספים, אני רק רוצה להגיד דבר, כי התחלנו את הדיון ממה שקורה בכנסת. תראי, ועדת הכספים לא קובעת מדיניות. ועדת הכספים מקבלת תקציב מוכן, מבושל, שמתבשל באוצר,

כרמית גיא: זה נכון בכלל לגבי עבודת הכנסת, הכנסת לא קובעת מדיניות.

קולט אביטל: כן, ומה שאנחנו עושים עדיין בוועדת כספים זה שינויים בשוליים, זה סחר מכר, זה ברגע האחרון, אל תשכחי גם שמי שתמיד עומד בראש ועדת הכספים זה מישהו מטעם הקואליציה, ובדרך כלל מישהו מאוד חזק מטעם הקואליציה ולכן הוא לא יפעל נגד הממשלה, וכל תיקון שנעשה הוא תיקון בשוליים, או מתן של סכומים אלה ואחרים כדי לספק כמה מהשותפים הקואליציוניים כדי שיצביעו בעד התקציב. ולכן השיטה היא לא בדיוק השיטה הרצויה.

כרמית גיא: יוליה, בבקשה, אני מנסה לקבל את תעודת הזהות של הנשים שיושבות פה ואני רוצה את תעודת הזהות החברתית והכלכלית שלך.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: כל פעם אני חוזרת על זה שכל מה שאני אומר עכשיו ייראה נורא תמים, אבל אני באמת ובתמים מאמינה שהמטרה של מדינה בכלל זה כמובן לדאוג לאזרחיה. אבל אני חושבת שיש גם משהו הפוך. אחת הבעיות שלנו בארץ לדעתי זה שאנחנו נורא אוהבים להתלונן. יש לנו איזה שהוא הרגל. ואני חושבת שאם אנשים ידעו ויהיו מודעים, אני רגע הולכת מכיוון אחר, יהיו מודעים לעובדה שמה שדיברה כרגע רחל, על הבתי חולים, על החינוך, שכמובן שכמו שאמרה רונית הכל צריך לתקן, אבל עדיין אני חושבת שאנחנו חיים במדינה שמאוד חשוב מה המצב רוח של האזרחים במדינה הזאת. אחת הבעיות שלנו זה שבדרך כלל אנחנו עושים מכל דבר קטסטרופה. זאת אומרת אם אנחנו, לדוגמה המצב העדתי, בדרך כלל אנחנו מדברים על מצב עדתי, אני תיכף אחזור למה שאת שואלת, זה קשור, כל פעם שאנחנו מדברים על מצב עדתי זה כשקורה משהו,

פתאום באים ואומרים הנה, יש לנו בעיה, היום שמענו את בניזרי אם אני לא טועה. אני אגיד לך לאן אני רוצה להגיע.

אני חושבת שבדיוק אותו דבר קורה עם המצב החברתי במדינת ישראל. אני חושבת שבדרך כלל אנחנו מטפלים בבעיות כשפתאום יש את הקטסטרופה. קטסטרופה, כולם נוסעים לדימונה, מצב קשה, מדברים על זה יומיים שלשה, ולאט לאט יורדים. מצטלמים ויומיים אחרי זה שכחנו את הבעיות האלה וכל אחד חושב כבר על החיים הפרטיים שלו. אני חושבת שמדינת ישראל צריכה להגיע למצב שהאזרחים שלה יקבלו את מקסימום הבריאות, מקסימום החינוך, מקסימום הבטחון, ואל תצפי ממני כרגע לשאול איך את מתכוונת לעשות את זה, מכיוון שזה לא יהיה רציני מצדי. בגלל שאני חושבת שכמו שאמרה רונית, כשאני אלמד בדיוק, יש המון מה לעשות, המון. לי יש איזו שהיא אג'נדה מסויימת, שהיא כרגע לא קשורה למה שדיברנו. ויש המון מה לעשות. ואני חושבת שככל שאנחנו ניכנס פנימה, אני אישית, ואני אשכיל ללמוד את מה שקורה, אני אדע במה לטפל.

כרמית גיא: יש לי תחושה של ענן שנראה מבחוץ מוצק ומאסיבי וכשאתה נכנס הוא איננו, זאת אומרת כל פעם שאני מנסה לקבל איזו שהיא תשובה,

דוברת: לא שמעתי פוליטיקאי גבר בחיים אומר כשתהיה לי דעה אני אגיד אותה.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: זה דווקא יכול להיות חידוש מרענן, כשאני אלמד את הנושא אני אדבר, ואני לא אדבר לפני שחשבתי על זה. למה כשבנאדם מדבר מהלב או מהבטן אנחנו ישר ציניים, גבר רק מדבר, וזה מה שאנחנו נראה בכנסת הזאת, כי גברים מדברים. קודם כל אני לא באתי להיות גבר, אני לא רוצה להיות גבר. אני חושבת שלגברים יש הרבה מה ללמוד מאתנו. מעבר לזה אני חושבת, מה אנחנו עושים בעצם, אנחנו מחכים לסיסמאות.

כרמית גיא: מחר, בהצבעה שלך, שתהיה לפי משמעת קואליציונית, את תקבלי את חיי.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: אבל למה את לא חושבת שזה הרבה יותר רציני שאני אגיד לך עכשיו כרמית, את רוצה הבטחות או שאת רוצה שאני אכנס לכנסת, אני אלמד, תראי, לי יש כוונות, אני עשיתי משהו בחיים שלי, וזאת הסיבה שאני נמצאת כרגע פה.

שאלה: את יודעת מה את רוצה לעשות בכנסת, מה יהיה השטח שלך?

יוליה שמאלוב ברקוביץ: מה זה מה יהיה שטח שלך בכנסת, איזו חבילה, שיש שם פתקית, אני נכנסתי, לקחתי פתקית,

שאלה: קולט לקחה את החבילה של הניצולי שואה, אני שואלת מה האג'נדה שלך.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: קולט נמצאת בעשייה הציבורית עשרות שנים. אני אגיד לך מה האג'נדה שלי. האג'נדה שלי זה שיויון זכויות לכל אזרחי מדינת ישראל. ועוד פעם, כשאני אגיד את זה זה יישמע שוב פעם ציני. אני חושבת שהגיע הזמן שנפסיק להתייחס לשונה

כאל סוג ב'. ואני מדברת פה על הכל, על עולים, על מזרחיים, על נשים, על ערבים, על כל מה שאתם רוצים. כרגע, כשאני אומרת את זה. אז זה גם נשמע מאוד סיסמאות. זה לא סיסמאות. אני בהחלט חושבת שאחת הבעיות שלנו, הנושא החברתי שדיברת עליו גם נובע מהעובדה שברגע שזה לא נוגע לי זה לא מעניין אותי מה שקורה. אני חושבת שהגיע הזמן שאנחנו במדינת ישראל נטפל בשיוויון זכויות, לא על סמך הניירות, כי בניירות לכולנו יש זכויות שוות. אבל עד היום,

שאלה: איך תעשי את זה בכנסת? מה בדיוק התפקיד של הכנסת?

יוליה שמאלוב ברקוביץ: אני אגיד לכם, זה נכון שכנסת זה חקיקה, אבל אני חושבת שאנחנו גם מייצגים את אזרחי מדינת ישראל. זה קודם כל מה שאנחנו עושים. אז אני חושבת שדרך הכנסת, תראי, החוקים נמצאים. זה שאנחנו מדינה שוות זכויות, יש את החוקים האלה. אני לא צריכה להגיע לכנסת בשביל לעשות עוד פעם את אותו החוק. אני צריכה ליישם את החוקים האלה. זה מה שאני רוצה.

תהילה שוורץ: אני רק חייבת להעיר הערה אחת, בתור מרצה למשפט ציבורי, שמי שאומר שהוא יעשה יישום בכנסת לא יודע מה זאת הפרדת רשויות.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: אני אלמד עם הזמן גם את זה.

תהילה שוורץ: אז עכשיו, בדיוק לנקודה הזאת אני רוצה להתייחס. חברות יקרות, בתור משלמת מסים, לא באתם להתגלח על הזקן שלי. לא באתם לעשות בית ספר מהכנסת כדי שתהיה לכם אחר כך מקפצה לקבל ג'ובים יותר טובים כשתסיימו את הקדנציה הזאת ואולי קדימה תישאר ואולי היא לא תישאר. והעניין הזה של אני אלמד, אני אלמד, תוך כדי תנועה אני אלמד, זה לא מקובל עליי. לא הייתם מקבלות משרה כמרצות באוניברסיטה על סמך זה שתלמדו תוך כדי תנועה. יש פה היבט אחד. נכון שכולנו מתחילים איזה שהוא סוג של עבודה חסרי ניסיון באותה עבודה ממש. אבל להסתתר כל הזמן מאחורי ה"אני אלמד, אני אלמד" נותן לי תחושה של אנשים שבאים עם איזה שהוא סוג של נחיתות אינהרנטית. זה דבר אחד. ואני רק מציעה פה אולי הצעה קונקרטיית. נניח שיש עיגול, מעגל, היום אוהבים לעשות מצגות פאוור-פוינט, תדמיינו מצגת פאוור-פוינט, איך מחלקים בתוך המעגל הזה את התקציב. אמרתם חינוך. חינוך זו מלה יפה. חינוך זה אומר כמה ילדים בכיתה. חינוך זה אומר אנחנו ממשיכים עם דברת, לא ממשיכים עם דברת. חינוך זה אומר המון דברים. אלה דברים שאני חושבת באמת בנאדם צריך לבוא לכנסת ולהגיד יש לי אג'נדה גם בתחום הזה.

ד"ר רחל אדטו: אני רוצה לציין שאני לוקחת ממש בתור עלבון כמעט אישי, מאחר ואחד מהדברים שנאמר פה זה שכל אחת מאיתנו עזבה משהו, אז אף אחת לא באה לכאן כדי לקבל ג'ובים יותר טובים.

תהילה שוורץ: לא, אבל אף אחד לא היה נותן לי היום משרה של מנהלת היי-טק על סמך זה שאני יודעת משפט ציבורי ואני מרצה נפלאה באוניברסיטה.

רונית תירוש: תראי, אני חושבת שאין פסול, ואת יודעת מה, אולי בפאנל הבא אני אתיימר ואני אתן תשובות. בסדר, אז אחר כך אם הצלחתי על הכיפק ואם לא אז נמצא איזו דרך. זו לא שיטה. אני באתי כמומחית לנושאי חינוך וחברה ושם אני אתרום את מירב תרומתי כי זה תחום המומחיות שלי, היום אני מספר אחד בארץ בחינוך. יהיה פאנל בשבוע הבא, תשמעי אותי הרבה יותר נחושה. זה תחום ההתמחות שלי. יחד עם זאת בהגינות אמרתי שאני לומדת, אני לא מחכה שאני אכנס לכנסת. תשאלי אותי את סדר היום שלי, מהבוקר עד עשר בלילה ואני בעיקר לומדת. יש לי מעט מאוד ריצות על פני הארץ כי אין פריימריז, אבל גם לפה הגעתי מאייפק, ששם ישבתי על יחסי ישראל ארצות הברית, וישבתי קודם לכן עם מנכ"ל משרד החוץ וקודם לכן עם מנכ"ל משרד האוצר ויש לי בריאות וכל תחום אני הולכת ללמוד אותו. שוב כמו שאמרתי, זהבה התייחסה לזה, אני לא מתכוונת להרים אצבע כי אמרו לי להרים אצבע. אז יהיה לי ויכוח בתוך הסיעה, גם אם תהיה משמעת סיעתית, אבל אני אביע את דעתי ואשתדל לשכנע, מתוך מקור של עוצמה וידע. זה לא דבר שרוכשים מהיום למחר.

תראי, בתוך חודשיים קמה מפלגה, בתוך חודשיים אני לפחות החלטתי להסיט את עצמי למסלול הזה. פתאום אני גאון הדור בכל הנושאים, זה יומרני לומר. אני אדם ישר ואני אמשך בזה. ולכן אמרתי את מה שאמרתי. יש לי עמדה ויש לי דעה. אני שוב מדגישה, שאלת אותי על להחזיר שטחים, כן להחזיר שטחים. מדינה פלשתינאית לצידנו, כן מדינה פלשתינאית. להגיד לי אם את המאחז הזה או את היישוב הזה אני אוריד או את השטח הזה אני אחזיר, לא יודעת היום להגיד לך ברזולוציה הזאת. זה מה שהתכוונתי.

עכשיו אני רוצה בכל זאת, ל"וואלה", ואגב הייתי גם ב"וואלה" היום והשבתי על כמה שאלות, בעיקר על נושאים מדיניים משום מה, וקצת חינוך. מה אני רוצה לעשות כמעט מהיום הראשון, חוק חינוך חובה חנים עד גיל שמונה עשרה במדינת ישראל. זה ייתן שוויון הזדמנויות דווקא למגזר הערבי שנושר הרבה, דווקא למגזר העולים שנושר הרבה, זאת אומרת זה ימנע נשירה. הנה לך דוגמא אחת שאני רוצה. היום זה עד גיל חמש עשרה וזה קסטטרופה. בשביל זה את רואה נשירה בכיתה י', עצומה. ואחר כך מדינת ישראל משלמת על אלה שירדו לפשע, אז היא משלמת להם בבתי כלא, זאת אומרת כבר כשמקזזים, אני כבר יכולה לומר לך, עשיתי תמחור לזה, אני לא באה סתם עם רעיונות, אני אדם פרגמטי ריאלי. בדקתי. זה לא יעלה יותר משש מאות מליון, וזה לא הרבה בשביל מדינה, שאלף יכולה להתהדר כמדינה נאורה, כל הילדים שלנו לומדים עד גיל שמונה עשרה, וגם מונעים מהם את הירידה לפשע ולרחוב.

דבר נוסף אני רוצה בספורט ובתרבות להעביר חוק שאחוז מהתקציב, לא אגיד ביום ולא בשנה, אז שיגידו חמש שנים התחייבות, אחוז מהתקציב, התקציב הולך לספורט ותרבות על כל נספחיו.

זהבה גלאון: אני רוצה בקצרה. אני חושבת שההתייחסות שלנו לסוגיות חברתיות בעיניי היא זהה להתייחסות שלנו או שלי לסוגיות המדיניות והם קשורים ואני לא יכולה להפריד ביניהם. והעובדה שאין הסדר מדיני משליכה על המצב החברתי כלכלי. ואם לא יעשו שינוי סדרי עדיפויות, ואם לא יעשו תיעדוף של מטרות חברתיות ולא יעשו שינוי בהזרמת הכספים, במקום לשלוח את זה להתנחלויות וחיילים שישמרו על מאחזים בלתי חוקיים והכסף הזה יכול להיות לחינוך ורווחה, אני אומרת עכשיו ברמה של כותרות, אז כל עוד לא יהיה שינוי בדבר הזה, כל שינוי בחלוקת ההון הלאומי אז לא יהיה כן סדר אחר, אי אפשר יהיה לדבר על מהפיכה חברתית כלכלית. נורא יפה להגיד אני דואג לחינוך ואני דואג לרווחה. הדברים האלה קשורים בעיניי, ואי אפשר להפריד אותם. ומכיוון שהם קשורים אז צמיחה בעיניי זה לא ערך, ודאגה לרווחתם של האזרחים בעיניי זה ערך. השאלה על חשבון מי באה הצמיחה. בינתיים הצמיחה הזו לא פגעה בבעלי ההון, היא היטיבה עמם. בינתיים היא פגעה באותם אמהות חד הוריות, וכן אני תומכת לתת קצבאות לאמהות חד הוריות, וכן אני תומכת לתת קצבאות לקשישים, וכן אני תומכת בהעלאת שכר המינימום וביצירת מקומות תעסוקה. ועוד לא דיברנו על האזרחים הערבים ועוד לא דיברנו על כל שאר הקבוצות.

מה שאני מנסה להגיד במלה הרבה יותר כוללנית זה שמי שמנסה להתעלם מכך שאין הסדר מדיני ותהיה כאן פריחה כלכלית וחברתית בלי שיהיה הסדר מדיני אז הוא משלה את העם.

כרמית גיא: אבל היו גם תקופות כאלה.

זהבה גלאון: לא, לא היו תקופות כאלה. כי בסופו של דבר התקופות האלה הביאו למצב של הממשלה האחרונה. היה אוסלו ונתן תקווה ואנשים באו והשקיעו והקימו כאן תעשיות ומפעלים. אני חושבת שקביעת סדרי עדיפויות לא יכולה להתעלם מכך. העוגה היא אותה עוגה, מאיפה יקחו בדיוק, אז יעלו מסים, אז יורידו מסים. אז יעלו את הקצבאות או יורידו את הקצבאות. אז יתנו פחות לחינוך ויותר לבריאות. העוגה היא אותה עוגה בסופו של דבר וצריך להחליט איפה חותכים, והדברים האלה קשורים. ואם יש מפלגות שהולכות רק עם המסר הזה, שאנחנו עכשיו נדאג רק לנושאים החברתיים הכלכליים ולא נדבר על הנושאים המדיניים, ואנחנו נתקרב לקונסנזוס, הדברים האלה קשורים.

ד"ר רחל אדטו: אני רציתי לענות, היתרון המוחלט שאני רואה את עצמי בו הוא בדיוק כמו שרונית הגדירה את זה, במקצועיות שלי. אני חושבת שבזה שאני מביאה שלושים שנות עשייה במערכת הבריאות, ולא רק כרופאה ולא רק בבית חולים אלא כמעורבת במשרד הבריאות בכל מיני ועדת שמשרד הבריאות הקים אד-הוק וועדות מתמשכות ובסל הבריאות וכדומה. אני חושבת שאת גם כאזרחית היית הרבה יותר מעדיפה שכשיהיה דיון על סל הבריאות אז יישב בנאדם שחווה את הסל חמש שנים. וזה מה שאני מביאה. אני לא צריכה לדעת להתעסק בחינוך. יש בשביל זה את רונית, בשביל זה רונית יושבת

בקדימה, כי היא אשת מקצוע בחינוך. בשביל זה פרופ' רייכמן יושב בחינוך כי הוא איש מקצוע בחינוך. אני חושבת שבתור אשת מקצוע פרופסיונלית מוחלטת במערכת הבריאות כשהיה דיון, או כמו שהיה לפני מספר חודשים על מצב הפגיות במדינת ישראל והחליטו להקצות כסף או לא, צריך שאני אהיה שם, כי אני הבנאדם שישב לילות וימים ורץ לסדר מיטות לפגים בכל רחבי המדינה. זה הערך המוסף החד משמעי שאני מביאה, וזה הערך המוסף שאנשים כמוני מביאים לכנסת. ולכן אני לא חייבת להבין בחינוך. אני לא חייבת להבין ברמה שרונית מבינה ולקדם את זה. מספיק שאני אבין בנישה שלי, זה כבר יעשה טוב להרבה אנשים אם אני אתרום את המקצועיות בת השלושים שנה,

רונית תירוש: וכאדם אינטליגנט אנחנו מאוד נהנה מהערך המוסף של מה שהיא תיתן בערך המוסף שלה. דרך אגב רק להרגיע אותך, למשל הספורט, שזה נושא מאוד שוביניסטי, יש לי היומרה לקחת את התיק הזה לידיי, למשל, וזה בדרך לביטחון.

כרמית גיא: אני רוצה לסיום לשאול, הרבה מאוד שאלות שהגיעו אלינו נגעו כמובן למעמד האישה. יש שאלות למשל מה דעתכם על הצורך בחקיקה פמיניסטית, האם צריך לקדם כניסת נשים לכנסת כדי לקדם חקיקה פמיניסטית. האם נשים בעצם זה שהם נשים עוזרות למעמד האישה. האם צריך הבטחת ייצוג. איך אתם מתייחסות לעשרות אלפי מסורבות גט, זו שאלה שהגיעה. נשים מקדמות מעמד של נשים? זו שאלה אמיתית, זו לא שאלה סיסמטית בכלל.

זהבה גלאון: התשובה היא לא בהכרח. נשים עם אג'נדה פמיניסטית מחויבות לקידום נשים ומקדמות אג'נדה פמיניסטית ויש נשים שהם לא מחויבות לאג'נדה פמיניסטית. יש אותם בכנסת, חלקם הגיעו להיות שרות למרות שהם לא מחויבות לאג'נדה פמיניסטית. אין ספק שהמצב המחפיר הזה, עכשיו אנחנו בכלל במצב כאילו מדהים, יש שמונה עשרה חברות כנסת. זה מחפיר כל עוד אין ייצוג שווה לנשים ולגברים בכנסת. דהיינו לפחות חמישים אחוז נשים וחמישים אחוז גברים. חצי חצי, לפחות חצי חצי. בעיניי זה מכפיר.

ולכן אני תומכת בכל התיקונים, אני עצמי שותפה לחקיקה מאוד רחבה של העדפה מתקנת להבטחת ייצוג של נשים בפוליטיקה, ברשימות לכנסת, בכל דבר אפשרי, בכל מה שקשור להעדפה מתקנת. אני מאמינה בזה, אני חושבת שזה נכון,

כרמית גיא: למרות שזה סוג של קביים?

זהבה גלאון: אני ממש לא נעלבת מזה. אני חושבת שבנסיבות מסוימות, כיוון שאנחנו עדיין עדים לכך, אין מה לעשות, עם כל ההתקדמות, אנחנו רואים איך עדיין כל מיני חסמים מונעים מגברים לכאורה שמחשיבים את עצמם הכי מתקדמים, וגם מנשים, לתמוך בנשים ולדאוג לכך שנשים תקודמנה, וצריך מנגנונים, בהתחלה הם יהיו זמניים, זה עבד במקומות אחרים בעולם, אני מאמינה שזה יעבוד גם כאן. נשים בסופו של דבר, כשהם מגיעות לכנסת, אני ראיתי את התהליך הזה, גם אם בהתחלה הם לא היו מחויבות

מראש לענייני נשים, המחויבות הזו בסופו של דבר הביאה אותם לדאוג לענייני נשים. אפשר לעשות את זה לא רק דרך הנישואים הנשיות, דרך ועדות שנחשבות ועדות נשיות במהותם, אלא גם באמצעות ועדות גבריות יותר במרכאות לצורך העניין, כמו ועדת הכספים, שמשפיעות בכל זאת לאן ילך התקציב. אני חושבת שזה מה שאנחנו צריכות לעשות ואני מאוד מאמינה בזה, וזה חלק מהפעילות שלי, מההבטחה שלי לבחורות.

רונית תירוש: דעתי על שריון היא אמביוולנטית משום שאני רואה בזה עלבון. יחד עם זאת אני יודעת שבמצב הנתון, אני בהחלט חושבת ששריון זה עלבון ותקרת זכוכית זה אולי עלבון מסוים גם או המצאה מסוימת של נשים שלא מעזות מספיק. תקרת זכוכית זה מה שאני שמה לעצמי, ככה אני מאמינה. אבל במצב הנתון, כשיש פחות מידי נשים מעזות, כשיש יותר מידי שוביניזם חוגג וכשבאמת מאוד מאוד מקשים, ונשים לכן גם לא מעזות, זמנית, ולכן זה רק את המלה זמנית, אני כן בעד, ליצירת מצב מלאכותי או כפייה מלאכותית דרך שריון כזה ואחר לומר כן, משריינים איקס מקומות. מאחר וחלקנו באוכלוסיה אומרים חמישים ואחד אחוזים, יותר מחמישים אחוזים, הייתי באמת רוצה שבכל גוף שהוא, בכל דירקטוריון שהוא, בוודאי בגופים שהמדינה מתקצבת יהיה חוק שיכפה עליהם לגייס חמישים אחוז נשים. עכשיו זה לא יקרה ביום, כי גם אולי אין מספיק היצע של נשים כרגע שמוכנות, לא רק מבחינת הכשרה, מבחינה נפשית אפילו לנושא הזה, אז לקבוע איזה שהוא יעד של חמש שנים, נגיד בטווח של חמש שנים, אז מיישרים קו ואין מצב שיש גוף מתוקצב על ידי המדינה שאין בו חמישים אחוז בוועד המנהל שלו ובדירקטוריון שלו ולשאוף גם לדירקטוריונים שהם לא דווקא מתוקצבים על ידי המדינה.

זהבה גלאון: אני ממש לא מתביישת בשריון, ואני חושבת שזה מן מוטו כזה, תמיד צריך לבחור בין בוושה גדולה לבוושה קטנה. הבוושה הגדולה היא שיש כל כך מעט נשים בכנסת. אז הבוושה הקטנה היא שזה יהיה באמצעות שריון, ואני עומדת בזה. תאמיני לי כבר עברתי עלבונות יותר גדולים.

רונית תירוש: בסדר, אמרתי, במצב הזה זמנית זה כן, כי זה הפוליטיקה המאכזבת, אז במצב הזמני הזה כן, עד שנמצא את עצמנו שם, ואז חובת ההוכחה עלינו. אנחנו מספיק טובות אז נמשיך לכהן.

ד"ר רחל אדטו: יש לי אני מאמין אחד. אני חושבת שנשים בדרגות בכירות הם תמיד הרבה יותר טובות מאשר גברים. בביצועים שלהם, בידע שלהם. בגלל שהדרך שהם היו צריכות להגיע היא הרבה יותר מסובכת והרבה יותר קשה. ידע אישי, אני הרבה שנים, כבר שלושים שנה אני ברפואה, מתוך השלושים שנה חלק מאוד גדול מזה שברתי סטיגמות. להיכנס לבית ספר לרפואה כשאני הלכתי לבית ספר לרפואה היה עשרה אחוז מקומות לנשים, נקודה. לא עזר לך, לא יכולת להתקבל. אם היית האחת עשרה לא התקבלת. זה השתנה. אז היום בבית ספר לרפואה אין את החלוקה הזאת, עובדה שיש יותר נשים היום ברפואה. להיות גניקולוגית, לא קיבלו גניקולוגיות, כי זה היה מקצוע שלא

היה לנשים. הגברים, החבורה הגברית, שניהלה אז את המקצוע, הודיעה שגניקולוגיה זה לא מקצוע לנשים. וגם זה נשבר היום. וככה אני יכולה להדגים בכל הדרך. כלומר אין שום ספק,

כרמית גיא: כמה מנהלות בתי חולים יש אגב, או סגניות מנהל בתי חולים?

ד"ר רחל אדטו: יש מנהלת אחת שיושבת בעפולה וסגנית אני הייתי הראשונה ואחר כך התחילו אחריי סגניות. אני דרך אגב בבית חולים שלא אוכל לעולם שם להיות מנהלת כי זה בית חולים דתי והכלל הוא שצריך להיות שם גבר חובש כיפה. בכל הארץ אין מנהלת מחלקת נשים אחת. אולי אחת היתה בצפת, אני לא בטוחה אם היא עדיין שם, כן או לא, אבל בכל הארץ אין. עכשיו גם זה מסוג הדברים שאולי ישתנה. ולמה אולי הוא ישתנה, כי ברגע שיש יותר רופאות אז בהמשך הם תהיינה. יש הרי בלי סוף הרי סקרים על הדבר הזה של האקדמיה, כמה הרבה נשים גומרות בהצטיינות תואר ראשון, תואר שני, תואר שלישי, וכמה מעט יש בתפקידי אחרי פוסט-דוקטורט. זאת אומרת שיש תהליך, ויש כל כך הרבה לעשות בתהליך הזה, ולכן אני כן חושבת שבמצב הנוכחי כרגע, היום, אם הנושא שיש לנו גם הנושא הדתי, שגם כן באיזו שהיא דרך בולם את ההתקדמות של חלק מאוד גדול מהנשים באוכלוסייה, גם שם יש כבר חוסר שקט של נשים שרוצות לעשות את הפריצת דרך קדימה. אני חושבת שנכון להיום אי אפשר בלי העדפה מתקנת כדי לעזור לאחרות לפרוץ את זה.

קולט אביטל: אני רוצה לתת כמה דוגמאות לעובדה שהשריון הצליח. במדינות הסקנדינביות היום יש ייצוג של יותר מארבעים אחוז נשים כי זה התחיל עם שריון וכך לאט לאט התרגלו. בצרפת יש חוק מדינה, בעצם כבר לא צריך, זמנית, עד שהתרגלו. היום ממשלות למשל כמו נורווגיה, שבדיה, חמישים אחוז נשים כשרות. וראשי ממשלות ושרות בטחון וכו'. בצרפת יש חוק שמבטיח חמישים אחוז ייצוג נשים. אצלנו חוק כזה לא התקבל, גם אם אנחנו ניסינו פחות מזה, להבטיח עשרים וחמישה אחוז ייצוג נשים בכנסת. לכן אני חושבת שהשריון הוא חיוני. אגב במה שנוגע לי פעם הקודמת שנכנסתי לכנסת נכנסתי עם שריון, הפעם הגעתי למקום שתיים עשרה בלי שריון. כנראה שבכל זאת זה עזר. ואני לכן חושבת שצריך להמשיך עם זה.

אם נשים מסייעות לנשים, אני חושבת שכמעט בכל התחומים כן, בפוליטיקה לא. ככל שאנחנו ניסינו בכל המפלגות לקדם אג'נדה של נשים בוחרות בנשים, מכל מה שאני למדתי לפחות במפלגה שלי, וצר לי להגיד את זה, יותר גברים הצביעו בעד נשים מאשר נשים. צר לי להגיד את זה.

שני דברים נוספים רציתי להגיד. הראשון בקשר לעגונות, אני חושבת שזה נושא שבחלק מעצמותינו בוער, אנחנו חייבים כמה שיותר לטפל בו בכנסת הבאה. אגב לא רק בעגונות אלא בכל הנושא, גם של פסולי חיתון בארץ, שלוש מאות אלף אזרחים של מדינת ישראל לא יכולים להינשא ואין לכך פתרון וחייבים לטפל בזה. אלה הדברים.

יוליה שמאלוב ברקוביץ: האמת אחרי שכולם אמרו את מה שאמרו קשה לי להוסיף משהו, אני מסכימה בהחלט עם רוב הדברים שנאמרו פה. אם ללכת קצת לרזולוציה יותר נמוכה אני חושבת שעל מנת לקדם את מעמד האישה אנחנו בהחלט צריכים כולנו ביחד, אני יודעת שמדברים על זה כבר הרבה, וגם אם אני לא טועה היו הצעות חוק, לטפל בכל הנושא של היכולת של האישה לצאת לעבודה, על מנת להפוך להוצאה מוכרת את המטפלות, שהיא בעיה מאוד מאוד קשה, ולא רק זה כמובן, אבל בעיקר.

ורציתי להעיר עוד הערה, אני חושבת שאחת הבעיות, גם שמעתי את זה ממך הרבה פעמים, יש לי תחושה שאנחנו כל הזמן צריכים להיות גבר, וכבר אמרתי את ההערה הזו קודם, אני מבינה למה. אני רוצה להיות בכנסת כי אני אישה, כי אני חושבת שאנחנו יותר חכמות, כי אני חושבת שאנחנו יותר עם היגיון בריא ואין שום סיבה שאנחנו נתבייש בזה. יש דבר אחד שאני שמת לי לב דרך אגב במהלך הקריירה שלי זה שכשיש גבר אסרטיבי, גבר קשה, קשוח, שידע כל דבר שקורה בעבודה, הוא בודק, הוא מסתכל, אז הוא אסרטיבי, חזק. אבל כשאישה עושה את זה אז היא מכשפה. אז ברור שאנחנו צריכים לדאוג למעמד האישה, ואני מסכימה עם קולט שקודם כל באמת לעשות את זה בינינו, כי זה בהחלט לפעמים לא פשוט. ואני רוצה רק להזכיר שבמפלגת קדימה אני חושבת שבכל מקרה זה עוד לא מספיק אבל אנחנו נמצאים שם,

כרמית גיא: אני רוצה מאוד להודות לכם. אני לא יודעת, יכול להיות שהדיון לא היה מלא גיצים ולהבות אבל זו דרך, יש כל מיני דרכים להעביר מסרים ולהעביר אינפורמציה ולהעביר גם התלבטות ולהעביר גם אי ידיעה. ולהגיד אני לא יודעת זה נראה לי כוח ולא חולשה. אני רוצה להודות לכם, וכאמור ביום רביעי הבא שולחן עגול על ענייני חינוך. תודה רבה.

סוף